

Konvergenční program

České republiky

květen 2016

Konvergenční program České republiky
květen 2016

Ministerstvo financí ČR
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111
E-mail: podatelna@mfcz.cz

ISSN 1804-798X

Vychází 1× ročně, zdarma

Elektronický archiv:
<http://www.mfcz.cz/kopr>

Konvergenční program

České republiky

květen 2016

Obsah

Úvod	1
1 Záměry a cíle hospodářské politiky	2
1.1 Fiskální politika	2
1.2 Měnová politika	3
1.3 Strukturální politiky	3
2 Makroekonomický scénář.....	4
2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady	4
2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář.....	5
2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance	8
2.4 Konvergence	8
3 Hospodaření sektoru vlády – deficit a dluh	10
3.1 Aktuální vývoj financí sektoru vládních institucí	10
3.2 Střednědobý rozpočtový výhled	12
3.3 Strukturální saldo, fiskální pozice	15
3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu	17
4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem ČR a analýza citlivosti.....	21
4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu ČR.....	21
4.2 Analýza citlivosti	22
4.3 Ověření makroekonomického scénáře prognózami jiných institucí.....	24
5 Udržitelnost veřejných financí	26
5.1 Vládní strategie – reformy	26
5.2 Fiskální dopady stárnutí populace	28
5.3 Analýza udržitelnosti	29
5.4 Záruky vládního sektoru	29
6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje.....	30
6.1 Výhled daňové politiky v letech 2016 až 2019.....	30
6.2 Další aspekty daňové politiky	31
6.3 Rozpočtové určení daní	32
6.4 Racionalizace výdajů vládního sektoru	32
6.5 Skladba výdajů sektoru vládních institucí.....	32
7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky	34
7.1 Rozpočtová odpovědnost a vládní finanční statistika	34
7.2 Posílení transparentnosti a efektivnosti veřejných financí.....	36
Použitá literatura.....	37
Tabulková příloha	40

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Nastavení fiskální politiky.....	2
Tabulka 2.1: Předpoklady scénáře.....	4
Tabulka 2.2: Ekonomický výkon.....	6
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb.....	6
Tabulka 2.4: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům	8
Tabulka 2.5: Rozklad změny čisté finanční pozice	8
Tabulka 3.1: Dopady opatření omezujících daňové úniky	13
Tabulka 3.2: Struktura diskrečních opatření v letech 2016–2019	14
Tabulka 3.3: Srovnání autonomního scénáře se záměry fiskální politiky	15
Tabulka 3.4: Růst upravených reálných výdajů a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu	16
Tabulka 3.5: Strukturální saldo a fiskální úsilí.....	16
Tabulka 3.6: Rozdíly v metodách MF ČR a EK při odhadu potenciálního produktu.....	16
Tabulka 3.7: Cyklická složka a strukturální saldo metodou EK a MF ČR	17
Tabulka 3.8: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů.....	19
Tabulka 3.9: Státní dluh z hlediska refinancování, úročení a cizoměnové expozice.....	20
Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře Konvergenčního programu ČR.....	21
Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře	23
Tabulka 4.3: Předpoklad alternativního scénáře vyšší ceny ropy.....	24
Tabulka 4.4: Srovnání scénáře Konvergenčního programu ČR s prognózami jiných institucí	25
Tabulka 5.1: Indikátory udržitelnosti S1 a S2 pro ČR	29

Tabulky v příloze

Tabulka P.1a: Ekonomický růst.....	40
Tabulka P.1b: Cenový vývoj	40
Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce	40
Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice	41
Tabulka P.2a: Vývoj hospodaření sektoru vládních institucí	42
Tabulka P.2b: Projekce za nezměněných politik.....	42
Tabulka P.2c: Položky určené k úpravě výdajového pravidla Paktu o stabilitě a růstu	43
Tabulka P.3: Funkční členění výdajů sektoru vládních institucí.....	43
Tabulka P.4: Vývoj dluhu sektoru vládních institucí	43
Tabulka P.5: Cyklický vývoj	44
Tabulka P.6: Odchytky od předchozí verze Konvergenčního programu ČR	44
Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí	45
Tabulka P.7a: Podmíněné závazky.....	45
Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady	45

Seznam grafů

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP	5
Graf 2.2: Produkční mezera	5
Graf 2.3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen	7
Graf 2.4: Deflátor HDP a směnné relace.....	7
Graf 2.5: Míra zaměstnanosti a ekonomické aktivity	7
Graf 2.6: Míra nezaměstnanosti	7
Graf 2.7: Úroveň HDP na obyvatele při přepočtu pomocí běžné parity kupní síly	9
Graf 2.8: Komparativní cenová hladina HDP	9
Graf 3.1: Salda subsektorů vládních institucí.....	12
Graf 3.2: Dekompozice salda vládního sektoru	15

Graf 3.3: Velikost produkční mezery metodou MF a EK.....	17
Graf 3.4: Rozdíl metody EK od metody MF ČR	17
Graf 5.1: Demografická míra závislosti (65+/15–64)	28
Graf 5.2: Odhadované saldo důchodového účtu dle projekcí MF	28
Graf 6.1: Struktura výdajů vládního sektoru ve funkčním členění.....	33

Seznam použitých zkratk

COFOG	klasifikace funkcí vládních institucí
CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ.....	Český statistický úřad
EDP.....	postup při nadměrném schodku
EK	Evropská komise
ERM II.....	Evropský mechanismus směnných kurzů II
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU, EU28	Evropská unie (v rozsahu 28 členských zemí)
EUR	kódové označení eura
HDP	hrubý domácí produkt
KP	Konvergenční program ČR
MF ČR.....	Ministerstvo financí ČR
p.b.	procentní bod
PPS	standard kupní síly (<i>Purchasing Power Standard</i>)
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
USD	kódové označení amerického dolaru

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není možný z logických důvodů.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 1. dubnu 2016, fiskální data a politiky k 11. květnu 2016 a průzkum prognóz makroekonomického vývoje ČR k 15. dubnu 2016. Notifikace vládního deficitu a dluhu byly upřesněny a potvrzeny Eurostatem dne 21. dubna 2016.

Poznámka

Publikované součtové údaje v tabulkách jsou v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod

V oblasti fiskální politiky došlo v roce 2015 k několika výjimečným událostem. Přes rekordní investice a kompenzaci úsporných škrtů bylo dosaženo nejnižšího deficitu sektoru vládních institucí v novodobé historii České republiky. Výše investic sektoru vládních institucí je největší minimálně od roku 1995, od kterého jsou k dispozici relevantní data pro srovnání. I po zohlednění pronájmu bojových letounů JAS-39 Gripen převyšuje hodnota investic nejvyšší předkrizovou úroveň o 4 mld. Kč. Výrazně tomu napomohlo rychlejší využívání prostředků z evropských fondů. Druhým fenoménem jsou rekordně nízké výnosy státních dluhopisů. Dne 28. srpna 2015 se podařilo poprvé v historii ČR prodat na primárním trhu střednědobé státní dluhopisy se záporným výnosem. Od té doby bylo uskutečněno dalších deset aukcí střednědobých státních dluhopisů na primárním trhu se záporným výnosem. Státní pokladniční poukázky dosahují kontinuálně záporného úrokového výnosu na primárním trhu prakticky od září 2015. Na sekundárním trhu se dostaly průměrné měsíční sazby střednědobých dluhopisů se zbytkovou splatností 2 roky do záporných hodnot poprvé v dubnu 2015 a od srpna 2015 se v nich nepřetržitě drží. S výjimkou ledna 2016 byla od října 2015 kontinuálně zaznamenána i záporná průměrná měsíční sazba na sekundárním trhu u dluhopisů se zbytkovou splatností 5 let.

Předkládaná aktualizace KP pro období 2016–2019 byla schválena vládou ČR dne 11. května 2016 a je konzistentní s Národním programem reforem ČR. KP je plně v souladu s pravidly stanovenými v aktualizovaném stanovisku Hospodářského a finančního výboru Rady k obsahu a formátu Programů stability a Konvergenčních programů (EFC, 2012). KP byl rovněž v měsíci dubnu 2016 představen a diskutován ve věcně příslušných výborech Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR.

Konvergenční program (KP) je rozdělen do sedmi provázaných kapitol. Kapitola 1 prezentuje hospodářsko-politické záměry a cíle vlády ČR v oblastech fiskální politiky a základních prvků strukturálních reforem, jakožto i rámec měnové politiky.

Makroekonomický scénář KP, vycházející z dubnové Makroekonomické predikce MF ČR (2016a), je podrobně představen ve 2. kapitole. V roce 2015 byla ekonomika stimulována několika výjimečnými faktory, a to pozitivním nabídkovým šokem v podobě nízkých cen ropy a fiskální expanzí, která mimo jiné odrážela orientaci k maximální absorpci prostředků z fondů EU z finanční perspektivy 2007–2013. V důsledku toho se ekonomika výrazně zrychlila a reálný HDP se za celý rok zvýšil o 4,2 %. V roce 2016 očekáváme zpomalení růstu reálného HDP na 2,5 %. Rok 2016 by se měl vyznačovat stále výrazně nízkou inflací a dalším snižováním míry nezaměstnanosti.

Hospodaření v roce 2015, predikce pro rok 2016, jakožto i fiskální strategie vlády v budoucích letech jsou předmětem 3. kapitoly. Kapitola vychází z výsledků notifikace vládního deficitu a dluhu, potvrzené Eurostatem dne 21. dubna 2016, a z již blíže rozpracovaných hospodářsko-politických záměrů vlády (uzávěrka datových zdrojů k 11. květnu 2016). Pro rok 2015 byl notifikován deficit sektoru vládních institucí na úrovni 0,4 % HDP a vládní dluh na úrovni 41,1 % HDP. Predikce pro rok 2016 počítá s deficitem vládního sektoru ve výši 0,6 % HDP s následným mírným poklesem na 0,5 % HDP v celém horizontu výhledu. Strukturální saldo by ve stejném období mělo setrvávat kolem hodnoty –1 % HDP, tedy na úrovni střednědobého

rozpočtového cíle ČR. V roce 2015 Rada EU doporučila ČR výši fiskálního úsilí mezi roky 2015 a 2016 na úrovni 0,5 p.b. s tím, že by mělo dojít k návratu na střednědobý rozpočtový cíl. Z hlediska aktuálních výsledků můžeme dané doporučení považovat v tuto chvíli za bezpředmětné, protože jak v obou těchto letech, tak i v letech výhledu by ČR svůj střednědobý rozpočtový cíl měla plnit.

Makroekonomický a fiskální scénář jsou ve 4. kapitole ověřeny srovnáním s predikcemi ostatních veřejných a soukromých nezávislých institucí včetně vyhodnocení makroekonomické predikce panelem nezávislých expertů. Stejně tak je scénář doplněn analýzou citlivosti, ve které jsou simulovány dopady alternativních scénářů ekonomického vývoje, založených na odlišné úrokové míře, nižším hospodářském růstu hlavních ekonomických partnerů v EU a vyšší ceně ropy. Neméně podstatnou částí této kapitoly je i rozbor odchylek současného scénáře oproti scénáři z minulé aktualizace KP.

V 5. kapitole jsou sledovány aspekty dlouhodobé udržitelnosti. Kapitola přináší informace o stavu důchodového systému a systému veřejného zdravotního pojištění včetně reformních opatření. V rámci dlouhodobé udržitelnosti jsou popsány i aktuální penzijní projekce v rámci pracovní skupiny pro stárnutí populace a udržitelnost při Výboru pro hospodářskou politiku (EPC/AWG). Rovněž je v této kapitole věnována pozornost velikosti a struktuře záruk sektoru vládních institucí.

Kapitola 6 postihuje kvalitativní stránku příjmů a výdajů sektoru vládních institucí. V současné době se klade hlavní důraz na popis zamýšlených i realizovaných změn v daňové oblasti, které by měly vést k zamezení daňových úniků a lepšímu výběru daní. Dále jsou zde představena opatření na racionalizaci vládních výdajů.

Poslední kapitola 7 se zabývá realizovanými či plánovanými změnami v institucionálním prostředí, v transparentnosti veřejných financí či posílení jejich efektivnosti. Zvláštní důraz je kladen na problematiku posílení fiskálního a rozpočtového rámce.

1 Záměry a cíle hospodářské politiky

Záměrem vlády ČR je podpora a rozvoj „sociálně a ekologicky orientovaného tržního hospodářství“ (Programové prohlášení vlády, 2014). Cílem hospodářsko-politického mixu je tak prostřednictvím dlouhodobě udržitelného hospodářského růstu zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky a upevnit sociální a regionální soudržnost v ČR. Prioritou je identifikace a realizace prorůstových opatření napříč sférami ekonomiky. V oblasti fiskální politiky vláda též explicitně deklarovala, že bude dbát na takové hospodaření sektoru vládních institucí, které udrží jeho schodek v bezpečné úrovni pod referenční hodnotou 3 % HDP. V měnové politice přistoupila ČNB od listopadu 2013 k využití měnového kurzu jako dalšího nástroje monetární politiky poté, co možnosti tradičního úrokového kanálu byly v podstatě vyčerpány. Tento režim jednostranného kurzového závazku s dolní mezí 27 Kč za euro má být dle aktuálního vyjádření ČNB používán minimálně do roku 2017, přičemž Bankovní rada považuje za pravděpodobné ukončení závazku blíž poloviny roku 2017.

1.1 Fiskální politika

V oblasti fiskální politiky si vláda ČR vytkla několik hlavních cílů. Za ty vůbec nejzásadnější lze označit zlepšení výběru daní, zefektivnění a zvýšení transparentnosti vládních výdajů a zlepšení absorpce a čerpání prostředků z fondů EU.

V prvním roce funkčního období vlády byl proveden audit s cílem realizovat opatření na zvýšení efektivnosti veřejné správy. Následující rok 2015 byl charakteristický vysokým nárůstem daňových příjmů včetně pojistného na sociální zabezpečení, které vzrostly v aktuálním vyjádření o 95 mld. Kč. Vedle makroekonomického vývoje se na lepším výběru daní odrazila i opatření vedoucí k zefektivnění finanční a celní správy (např. rozšíření systému přenesení daňové povinnosti u daně z přidané hodnoty, zavedení systému celorepublikové kontroly karuselových podvodů, nová příloha k daní z příjmů právnických osob umožňující např. lepší kontrolu převodních cen či Kobra na celonárodní i regionální úrovni). V současné době dochází k zavádění opatření pro zvýšení efektivnosti výběru daní. Od 1. ledna 2016 vstoupilo v účinnost kontrolní hlášení k daní z přidané hodnoty, ke konci letošního roku začne platit elektronická evidence tržeb (viz subkapitola 6.1). Obě uvedená opatření by měla působit na zlepšení příjmové strany, která by měla umožnit profinancování vládních priorit na výdajové straně, příp. snížit v budoucnu daňové zatížení.

Opačným směrem působí opatření v sociální oblasti, ať už v konečné spotřebě vlády u zvýšení výdajů zdravotních pojišťoven a růstu objemu mezd a platů v sektoru vládních institucí, nebo v oblasti sociálních dávek. V roce 2015 provedla vláda mimořádnou valorizaci důchodových dávek o 1,8 % jako kompenzaci za škrtky minulých vlád v této oblasti. V únoru 2016 byla vyplacena jednorázová dávka každému důchodci ve výši 1 200 Kč v důsledku nízkého zvýšení důchodů danému výpočtem valorizačního vzorce, do kterého se promítá nízká inflace. Pro další roky vláda ČR schválila znovuzavedení diskrece do systému valorizace (usnesení vlády č. 146/2016), která jí v budoucnu umožní reagovat právě na podobné situace s nízkou inflací (bližší kapito-

la 5). Dalším aspektem výdajové politiky je nárůst mezd a platů v sektoru vládních institucí, kdy odhadujeme, že náhrady zaměstnancům vzrostou kolem 4 %. Výdajovou prioritou je nepochybně také bezpečnostní oblast. V reakci na aktuální situaci jak v souvislosti s migrační krizí, tak s teroristickými útoky v Evropě, se vláda rozhodla navýšit výdaje v oblasti vnitra, obrany a zahraničních věcí.

ČR v roce 2015 předčila svůj střednědobý rozpočtový cíl, který pro ČR odpovídá strukturálnímu saldu ve výši -1 % HDP, když strukturální saldo dosáhlo -0,3 % HDP. Po roce 2014, kdy se podařilo dosáhnout střednědobého rozpočtového cíle přesně, tak bylo dosaženo kladného fiskálního úsilí ve výši 0,7 p.b. Tento výsledek byl dosažen i přes snížení sazby daně z přidané hodnoty na léky, knihy a nenahraditelnou dětskou výživu, znovuzavedení daňové slevy pro pracující důchodce, mimořádnou valorizaci důchodů, navýšení daňového zvýhodnění pro rodiny s více dětmi či vrácení darovací daně z emisních povolenek. Jedním z primárních faktorů meziročního kladného fiskálního úsilí je úspěšné čerpání evropských zdrojů z finanční perspektivy 2007–2013. S pozvolným náběhem nové perspektivy čekáme opětovný nárůst investic z národních zdrojů, který by měl vést k postupnému zhoršení strukturálního salda na hodnotu střednědobého rozpočtového cíle, kde by mělo setrvat do konce horizontu výhledu (Tabulka 1.1).

Tabulka 1.1: Nastavení fiskální politiky

(v % HDP)

	2017	2018	2019
Saldo vládního sektoru	-0,5	-0,5	-0,5
Strukturální saldo	-1,0	-1,0	-1,0
Primární strukturální saldo	0,1	0,0	0,0

Zdroj: MF ČR.

V oblasti řízení státního dluhu se stala hlavním cílem optimalizace a zefektivnění systému řízení aktiv na souhrnných účtech státní pokladny, což nárůst dluhu sektoru vládních institucí podstatně zbrzdilo (v roce

2014 dokonce klesl absolutně o cca 21 mld. Kč). Poměr dluhu sektoru vládních institucí k HDP v roce 2015 pokračoval v poklesu na úroveň 41,1 % HDP, přičemž v roce 2016 se očekává stabilizace tohoto poměru. Vzhledem k plánovanému hospodaření sektoru vlád-

ních institucí v dalších letech a makroekonomickému výhledu očekáváme pokles dluhu sektoru vládních institucí na hodnotu kolem 39 % HDP (podrobněji podkapitola 3.4).

1.2 Měnová politika

Měnová politika ČNB je trvale prováděna v režimu cílování inflace. Od 1. ledna 2010 platí nový střednědobý inflační cíl definovaný jako meziroční růst indexu spotřebitelských cen ve výši 2 % s tolerančním pásmem ± 1 p.b. Skutečná inflace se tedy může od inflačního cíle krátkodobě odchýlit, např. v důsledku úprav nepřímých daní, na jejichž primární dopady standardně nereaguje a soustředí se pouze na sekundární projevy.

Vzhledem k tomu, že i přes snížení úrokových sazeb na technické minimum nadále docházelo k podstřelování inflačního cíle, rozhodla se ČNB v listopadu 2013 dále uvolnit měnové podmínky a přistoupila k používání měnového kurzu jako dalšího nástroje měnové politiky. To má podobu asymetrického závazku nepřipustit posílení kurzu pod 27 CZK/EUR. Tento režim má být používán minimálně do roku 2017, přičemž Bankovní rada považuje

je za pravděpodobné ukončení závazku blíže polovině roku 2017.

Ohledně potenciálního přistoupení ČR do eurozóny konstatovala vláda ČR na základě společného dokumentu MF ČR a ČNB „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou“ (MF ČR, ČNB, 2015), že situace v eurozóně stále nevytváří příznivé prostředí pro budoucí přijetí jednotné evropské měny v ČR. Z hlediska vlastní připravenosti na přijetí eura je nutno řešit zejména otázku dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, snížit administrativní překážky při podnikání a v určitých aspektech zvýšit pružnost trhu práce. S ohledem na tyto skutečnosti vláda prozatím nestanovila cílové datum vstupu do eurozóny a nebude v průběhu roku 2016 usilovat o vstup do mechanismu měnového kurzu ERM II.

1.3 Strukturální politiky

Vláda se ve svém programovém prohlášení přihlásila k prosazování ekonomického programu, který bude založen na podpoře podnikání, efektivním trhu práce, fungující a transparentní státní správě, dlouhodobě udržitelném penzijním systému, investicích do vzdělání, vědy a výzkumu a sociálními smíru ve společnosti.

V této souvislosti již byla přijata či je připravována řada opatření a reforem. Mezi ty nejvýznamnější patří snížení daňového zatížení práce u důchodců a rodin s dětmi či uvolnění podmínek při poskytování hmotné podpory na vytváření nových pracovních míst v systému investičních pobídek. Zákon o zadávání veřejných zakázek pak v oblasti podnikatelského prostředí posílí transparentnost a sníží administrativní náročnost procesu zadávání veřejných zakázek. V oblasti boje proti daňovým únikům vláda zavedla kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty a od

1. prosince 2016 bude účinný zákon o evidenci tržeb (viz subkapitola 6.1).

V oblasti vědy a výzkumu je aktuálně zpracováván návrh dlouhodobého rozpočtu výdajů z národních zdrojů na výzkum, vývoj a inovace do roku 2021. Ten by měl přispět k posílení jistoty a dlouhodobé stability systému výzkumu, vývoje a inovací, ve smyslu usnesení vlády č. 1067/2015, po ukončení finanční perspektivy 2007–2013. Posílení jistoty a dlouhodobé stability systému výzkumu, vývoje a inovací je řešeno také v Národní politice, výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020, schválené usnesením vlády č. 135, ze dne 17. února 2016.

Priority a cíle ČR v oblasti strukturálních politik jsou podrobně popsány v Národním programu reforem ČR 2016 (ÚV, 2016).

2 Makroekonomický scénář

Makroekonomický scénář Konvergenčního programu ČR vychází z dubnové Makroekonomické predikce MF ČR (2016a). Jeho ověření nezávislým panelem expertů a srovnání s dalšími prognózami je uvedeno v kapitole 4.

Česká ekonomika se nachází v konjunkturální fázi hospodářského cyklu, v roce 2016 očekáváme růst reálného HDP ve výši 2,5 %. Hospodářský růst by měl být tažen primárně domácí poptávkou. Rok 2016 by se i nadále měl vyznačovat nízkou inflací v důsledku výrazného poklesu cen ropy. Ekonomické oživení se promítá také na trhu práce, kde dochází ke snižování míry nezaměstnanosti a růstu zaměstnanosti. Tyto příznivé tendence by měly pokračovat i v dalších letech. Vnější pozice české ekonomiky v podobě čistých půjček/výpůjček vůči zahraničí by měla zůstat v rovnováze.

2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady

Globální ekonomická situace i výhled v jednotlivých regionech světa se postupně mírně zhoršují. Tempo hospodářského růstu v rozvinutých i rozvíjejících se ekonomikách zpomaluje a některé velké ekonomiky, jako Rusko a Brazílie, procházejí hlubokou recesí. Dopad nízkých cen ropy a dalších komodit se v jednotlivých regionech liší. Zatímco u zemí dovážejících ropu jej lze považovat za významný nabídkový stimul, země vyvážející ropu čelí řadě ekonomických i sociálních problémů.

HDP EU28 vykázal za rok 2015 růst o 1,9 %. Za oživením aktivity v průběhu roku stála především soukromá spotřeba díky lepší situaci na trhu práce a nízkým cenám energií. Naopak růst vývozu byl nepříznivě ovlivněn dynamikou zahraniční poptávky a čistý export tak hospodářský růst tlumil.

Očekáváme, že se HDP EU28 v roce 2016 zvýší o 1,7 % (proti 1,9 % v Zimní prognóze EK, 2016a), pro rok 2017 pak počítáme s růstem ekonomického výkonu o 1,9 % (proti 2,0 % v Zimní prognóze EK, 2016a). Růst by měl být i nadále tažen zejména výdaji na soukromou spotřebu, podporovanými zlepšující se situací na trhu práce. Hospodářský růst bude naopak tlumen zhoršeným globálním výhledem či vysokou zadlužeností některých ekonomik.

Další předpoklady scénáře KP jsou srovnatelné s předpoklady Jarní prognózy EK 2016.

V roce 2015 činila průměrná cena ropy Brent 52 USD/barel, přičemž její pokles v letech 2014 až 2016 předčil veškerá očekávání. V horizontu scénáře KP předpokládáme pozvolný nárůst ceny k hranici 54 USD/barel v roce 2019, pro roky 2016 a 2017 počítáme s podobnou cenou ropy jako v předpokladech pro Jarní prognózu EK, tj. cca 41 resp. 47 USD/barel.

Na základě nedávného vývoje měnového kurzu dolaru a eura jsme pro období let 2016–2019 zvolili technický předpoklad stability kurzu na úrovni 1,10 USD/EUR. Jde o scénář s nepatrně silnějším kurzem eura vůči dolaru ve srovnání s předpoklady Jarní prognózy EK, která pro roky 2016 a 2017 počítá s kurzem pro oba roky shodně na úrovni 1,09 USD/EUR.

ČNB bude i nadále používat kurz koruny jako další nástroj měnové politiky (bližší také část 1.2). Proto byl pro období do 2. čtvrtletí 2017 přijat předpoklad stability kurzu na hladině 27 CZK/EUR. V souladu s vyjádřením ČNB očekáváme, že po uvolnění kurzového závazku začne koruna proti euru znovu mírně posilovat.

Vzhledem k výhledu inflace nelze ani ve střednědobém horizontu počítat s výraznějším zpřísněním měnové politiky ČNB, a tedy ani s výraznějším růstem úrokových sazeb, které se již od konce roku 2012 pohybují na extrémně nízkých hodnotách.

Tabulka 2.1: Předpoklady scénáře

		2015	2016	2017	2018	2019
USD/EUR směnný kurz	roční průměr	1,11	1,10	1,10	1,10	1,10
CZK/EUR směnný kurz	roční průměr	27,3	27,0	26,9	26,2	25,6
Výnos do doby splatnosti státních dluhopisů 10R	v % p.a.	0,6	0,6	0,8	1,2	1,6
PRIBOR 3M	v % p.a.	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
HDP EU28	reálný růst v %	1,9	1,7	1,9	2,0	2,0
Ceny ropy (Brent)	USD/barel	52,4	40,9	47,4	51,4	54,0

Zdroj: ČNB (2016a), EIA (2016) a Eurostat (2016). Odhady MF ČR.

2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář

2.2.1 HDP a strana poptávky

V roce 2015 růst reálného HDP zrychlil na 4,2 %. K dynamickému hospodářskému růstu však přispěla řada jednorázových faktorů, zejména pak zesílená investiční aktivita v důsledku končící finanční perspektivy 2007–2013 a propad cen ropy. V roce 2016 první jmenovaný faktor odezní, druhý by měl pokračovat, avšak již v omezenější míře. Růst HDP by tak měl zpomalit v letošním roce na 2,5 % a okolo této úrovně by se měl pohybovat i v následujících letech.

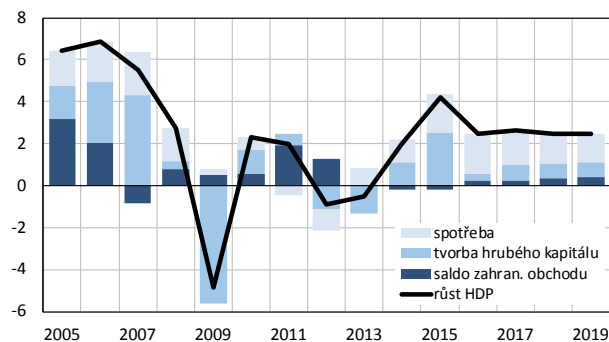
Zlepšující se příjmové poměry domácností, rostoucí zaměstnanost při nízké inflaci a zvyšování důvěry spotřebitelů vedly v roce 2015 ke zrychlení růstu spotřeby domácností na 2,8 %. V roce 2016 by měly tyto příznivé faktory růst spotřeby domácností dále akcelerovat až na úroveň 3,1 %. V horizontu KP při relativně obdobném růstu nominálního objemu mezd a platů očekáváme v důsledku postupně zrychlující se inflace zpomalení reálné spotřeby domácností na 2,3 %.

Trajektorie reálných výdajů sektoru vládních institucí na konečnou spotřebu vychází z návrhu střednědobého výdajového rámce a schválené výše deficitu pro státní rozpočet na rok 2017. Tempo růstu těchto výdajů vládních institucí by se mělo postupně snížit z 2,8 % v roce 2015 až na 1,3 % v roce 2019. Na reálném zpomalení se budou podílet všechny objemově nejvýznamnější složky spotřeby sektoru vládních institucí, tj. mezispotřeba, naturální sociální dávky i náhrady zaměstnancům, kde očekáváme postupně klesající růsty zaměstnanosti v tomto sektoru.

Dynamika tvorby hrubého fixního kapitálu byla v roce 2015 silně podpořena investicemi sektoru vládních institucí, jejichž vliv vrcholil díky poslední možnosti využít prostředky z fondů EU za minulou finanční perspektivu a rovněž v důsledku zahrnutí finančního leasingu letadel JAS-39 Gripen do investičních výdajů v metodice ESA 2010. Zvýšení investiční aktivity rovněž korespondovalo s rostoucí domácí i zahraniční poptávkou a spolu s příznivým vývojem vlastních zdrojů firem pro financování investic reaguje na růst využití kapacit.

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP

(růst v %, příspěvky k růstu v p.b.)

Zdroj: ČSÚ (2016a), MF ČR (2016a). Výpočty MF ČR.

Po ukončení finanční perspektivy 2007–2013 očekáváme jednorázové zpomalení růstu tvorby hrubého fixního kapitálu na úroveň 0,6 % v roce 2016. V následujících letech výhledu lze očekávat růst investic okolo 3 %.

Příspěvek zahraničního obchodu k meziročnímu růstu reálného HDP v roce 2015 dosáhl -0,2 p.b., zejména vlivem růstu dovozu vyvolaného vysokou dynamikou domácí poptávky. Vzhledem k očekávanému vývoji na exportních trzích a predikovanému zpomalení domácí poptávky by v dalších letech měl být příspěvek zahraničního obchodu k ekonomickému výkonu mírně pozitivní.

2.2.2 Potenciální produkt a pozice v ekonomickém cyklu

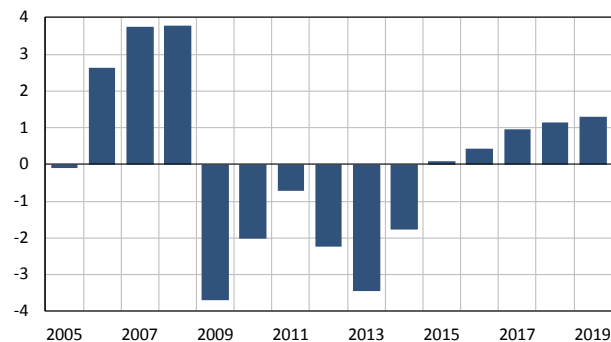
Dlouhé období recesí či nevýrazného ekonomického růstu v letech 2011–2013 vedlo ke značnému zpomalení růstu potenciálního produktu, k čemuž nejvíce přispěla trendová souhrnná produktivita výrobních faktorů. Od roku 2014 dochází k akceleraci růstu až k 1,8 % v roce 2015 s růstem souhrnné produktivity faktorů. Pokles či jen nevýrazný růst tvorby hrubého fixního kapitálu v období let 2008–2013 vedl ke snížení příspěvku zásoby kapitálu. Navíc se od roku 2010 začal poměrně silně projevovat negativní vliv demografického vývoje. Pokles počtu obyvatel v produktivním věku je však kompenzován zvyšováním míry participace. Vzhledem ke zkracování obvyklé průměrné pracovní doby a přibližování se standardům vyspělejších ekonomik zůstává příspěvek počtu odpracovaných hodin k růstu potenciálního produktu spíše záporný.

V následujících letech by se v souvislosti se stabilním růstem ekonomiky mohl růst potenciálního produktu pohybovat nad hranicí 2 %. K jeho růstu by mělo nejvíce přispět zvyšování produktivity výrobních faktorů, v menší míře pak nárůst příspěvku zásoby kapitálu.

Produkční mezera, která v době vrcholící recese v roce 2013 dosahovala až -3,5 % potenciálního produktu, se v průběhu roku 2015 uzavřela. Ke konci horizontu KP očekáváme kladnou produkční mezeru okolo 1 %.

Graf 2.2: Produkční mezera

(v % potenciálního produktu)

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Tabulka 2.2: Ekonomický výkon

(úroveň v mld. Kč, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p.b.)

	Kód ESA	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		úroveň	přírůstek				
Reálný HDP	B1*g	4440	4,2	2,5	2,6	2,4	2,4
Nominální HDP	B1*g	4472	5,0	3,5	4,0	4,1	4,2
Složky reálného HDP							
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	2128	2,8	3,1	2,7	2,4	2,3
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	851	2,8	2,1	1,6	1,4	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	1143	7,3	0,6	3,0	3,1	3,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	39	0,9	1,0	0,9	0,8	0,7
Vývoz zboží a služeb	P.6	3822	7,0	5,5	5,9	6,0	6,0
Dovoz zboží a služeb	P.7	3544	7,9	5,6	6,1	6,1	6,1
Příspěvky k růstu HDP							
Domácí poptávka (efektivní)		-	3,7	2,1	2,4	2,2	2,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	0,7	0,1	0,0	0,0	0,0
Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	-0,2	0,2	0,2	0,3	0,4

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2014. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádku č. 6 vyjadřují podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Příspěvek změny stavu zásob a čistého pořízení cenností k růstu HDP je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2016a), MF ČR (2016a). Výpočty MF ČR.

2.2.3 Ceny

Míra inflace, měřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen, dosáhla v roce 2015 0,3 %, a byla tak druhá nejnižší v rámci dostupné časové řady (od roku 1997). Na velmi nízké inflaci se podílely především faktory z vnějšího prostředí. Šlo zejména o již uvedený výrazný propad ceny ropy a energií, a s ním související pokles cen výrobců v eurozóně. Domácí ekonomický vývoj, který se vyznačoval rostoucí poptávkou v prostředí uzavřené produkční mezery a nízkou mírou nezaměstnanosti, působil proinflačně, avšak vývoj jednotkových nákladů práce tyto efekty tlumil. Administrativní opatření přispěla k růstu spotřebitelských cen jen velmi mírně.

V roce 2016 by míra inflace měla dosáhnout 0,6 %. Meziroční růst spotřebitelských cen by měl v prvních

třech čtvrtletích roku 2016 zůstat nízký. K citelnějšímu zrychlení inflace nejspíš dojde až ve 4. čtvrtletí, kdy se meziroční růst korunové ceny ropy zřejmě dostane do kladných hodnot. Mimo cenu ropy budou hlavní faktory cenového vývoje v roce 2016 působit pravděpodobně buď téměř neutrálně (měnový kurz koruny vůči euru), nebo proinflačně (rostoucí poptávka ve spojení s mírně kladnou produkční mezerou a růst jednotkových nákladů práce). Příspěvek administrativních opatření by měl být obdobně nízký jako v roce 2015.

V roce 2017 by se inflace měla dále zvýšit na 1,5 %, přičemž by měly působit obdobné faktory jako koncem roku 2016. V letech výhledu by se měl růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen pohybovat těsně pod 2 %.

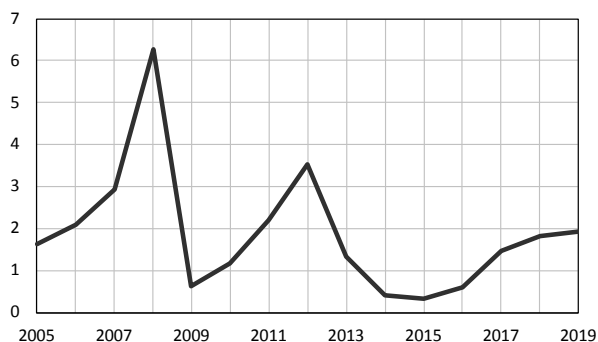
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb

(indexy 2010=100, přírůstky v %)

	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		úroveň	přírůstek			
Deflátor HDP	105,9	0,7	1,0	1,3	1,6	1,8
Deflátor spotřeby domácností	105,5	0,1	0,5	1,4	1,8	1,9
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	108,0	0,3	0,6	1,5	1,8	1,9
Deflátor spotřeby vlády	104,2	1,2	1,2	2,0	1,0	1,1
Deflátor investic	103,9	0,9	0,9	1,3	1,5	1,7
Deflátor vývozu zboží a služeb	108,7	-1,1	-1,7	-0,6	0,0	0,2
Deflátor dovozu zboží a služeb	107,8	-1,5	-2,3	-0,6	-0,2	0,0

Zdroj: ČSÚ (2016a), Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

Graf 2.3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen
(meziroční změna v %)

Zdroj: Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

2.2.4 Trh práce a mzdy

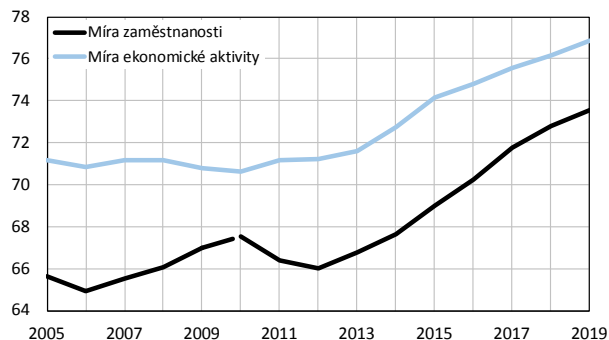
Vysoký hospodářský růst v roce 2015 měl za následek příznivý vývoj hlavních agregátů trhu práce. Zaměstnanost v pojetí národních účtů vzrostla o 1,2 %, což bylo nejvíce od roku 2008.

Přes poměrně dynamický ekonomický růst počítáme v horizontu KP spíše s pozvolným zvyšováním zaměstnanosti, které se však v důsledku klesající populace v produktivním věku promítne do výrazného nárůstu míry zaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti by měla postupně klesat až na hodnotu 4,2 % v roce 2019.

Problematickým aspektem českého trhu práce je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, který bude bránit výraznějším růstům zaměstnanosti a poklesům celkové míry nezaměstnanosti. Překážkou razantnějšího zlepšování agregátů trhu práce budou taktéž narůstající frikce, tj. nedostatek kvalifikovaných pracovníků zejména v technických oborech. Tento aspekt lze navíc do značné míry interpretovat jako strukturální, v současné době navíc akcentovaný pozicí české ekonomiky v hospodářském cyklu.

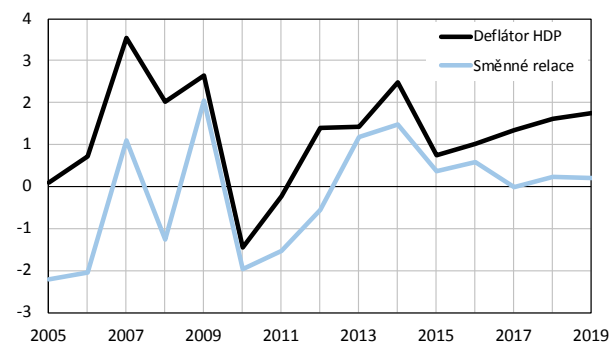
Míra participace v ČR vykazuje proticyklický charakter. Zlepšující se pozice české ekonomiky v hospodářském

Graf 2.5: Míra zaměstnanosti a ekonomické aktivity
(v %)

Zdroj: ČSÚ (2016c). Výpočty MF ČR.

Graf 2.4: Deflátor HDP a směnné relace
(meziroční změna v %)

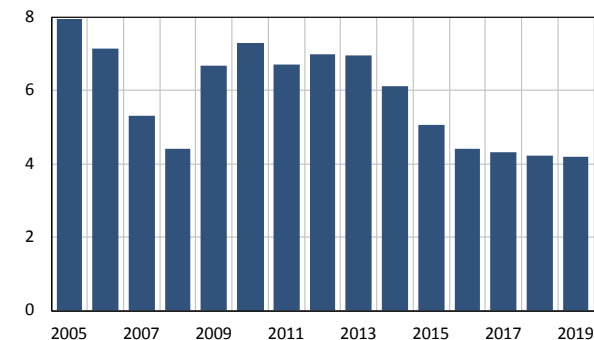

Zdroj: ČSÚ (2016a). Výpočty MF ČR.

cyklu pak s sebou nese tlaky na snižování míry participace, nad kterými by však měly převážít strukturální faktory. Nejvýznamnější z nich jsou zvyšování statutárního věku odchodu do důchodu, které by se mělo promítnout i do zvyšování efektivního důchodového věku, a příznivá změna demografické struktury. V horizontu KP totiž narůstá podíl obyvatel ve věkových skupinách s přirozeně vysokou mírou participace (zejména ve věku 40–49), po započtení vlivu vývoje ve všech věkových skupinách pak bude demografický efekt pozitivní.

Pro rok 2016 očekáváme růst náhrad zaměstnancům ve výši 4,5 %, přičemž na mzdový vývoj bude v horizontu KP působit několik protichůdných tendencí. Zejména v roce 2016 by měla růst nominálních mezd brzdit nízká inflace. Již zmíněný nedostatek kvalifikovaných pracovníků v některých profesích či regionech by však měl naopak přinášet stále vyšší tlaky na růst mezd. Se stabilním ekonomickým růstem lze také očekávat snižování počtu huře hodnocených pracovních pozic v šedé ekonomice.

Graf 2.6: Míra nezaměstnanosti
(v %)

Zdroj: ČSÚ (2016c). Výpočty MF ČR.

Tabulka 2.4: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům*(cenové úrovně v běžných cenách, přírůstky v %)*

	Kód ESA	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		úroveň	přírůstek				
Zaměstnanost (tis. osob)		5170	1,2	0,5	0,1	0,1	0,1
Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)		9,2	1,8	0,7	0,1	-0,2	-0,2
Míra nezaměstnanosti (%)		5,1	5,1	4,4	4,3	4,2	4,2
Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)		793	3,0	1,9	2,5	2,4	2,4
Hodinová produktivita práce (CZK/hod.)		441	2,3	1,7	2,5	2,7	2,7
Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	1787	4,4	4,5	4,6	4,6	4,6
Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		405	2,4	3,3	4,4	4,5	4,5

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice VŠPS. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2014) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016c). Výpočty MF ČR.

2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance

Tato subkapitola je zpracována v metodice národních účtů, která na základě relace mezi investicemi a úsporami umožňuje přebytek či deficit ve vztazích k zahraničí beze zbytku rozdělit mezi jednotlivé ekonomické sektory. Od analogické, běžně používané metodiky běžného účtu platební bilance, se liší např. způsobem zpracování datových podkladů či zatříděním některých položek.

V roce 2015 zaznamenala česká ekonomika kladné čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům ve výši 1,1 % HDP, tedy obdobně jako v roce 2013, a znovu se tak stala čistým vývozcem kapitálu.

Přebytek bilance zboží a služeb dosáhl 6,4 % HDP. Meziroční pokles o 0,3 p.b. byl způsoben dynamikou domácí poptávky a zahrnutím pronájmu bojových letounů JAS-39 Gripen. Dlouhodobě deficitní bilance primárních důchodů, která je ovlivňována převážně rozdělovacími důchody společností pod zahraniční

kontrolou, dosáhla nepatrného zlepšení o 0,1 p.b. na -7,7 % HDP. Saldo bilance běžných transferů bylo deficitní ve výši -0,7 % HDP. Přebytek kapitálových transferů dosáhl rekordní hodnoty 3,1 % HDP vlivem akcelerace čerpání prostředků z finanční perspektivy 2007–2013.

V roce 2016 by se mělo saldo čistých půjček/výpůjček vrátit do deficitu ve výši cca -0,4 % HDP zejména vlivem nižšího přebytku bilance kapitálových transferů. V dalších letech by se čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům v poměru k HDP měly pohybovat okolo nulové hodnoty s mírně rostoucí tendencí při zachování současné struktury sald jednotlivých bilancí.

Z hlediska sektorových bilancí by se při dané trajektorii poměru deficitu sektoru vládních institucí k HDP měla bilance soukromého sektoru pohybovat pod hranicí 1 % HDP.

Tabulka 2.5: Rozklad změny čisté finanční pozice*(v % HDP)*

	Kód ESA	2015	2016	2017	2018	2019
Čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům	B.9	1,1	-0,4	-0,3	0,0	0,3
Bilance zboží a služeb		6,4	6,8	6,7	6,9	7,2
Bilance primárních důchodů a transferů		-8,4	-8,5	-8,4	-8,4	-8,5
Bilance kapitálových transferů		3,1	1,3	1,4	1,5	1,6
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	B.9	1,5	0,2	0,2	0,5	0,7
Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí	B.9	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Pro čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí je rok 2015–2016 notifikace, rok 2017–2019 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2016a). Výpočty MF ČR.

2.4 Konvergence

Ekonomická úroveň ČR, vyjádřená hrubým domácím produktem na obyvatele přepočteným pomocí běžné parity kupní síly, dosáhla dle předběžného odhadu v roce 2015 přibližně 24 400 PPS, což odpovídalo 86 % ekonomické úrovně EU28 či 68 % ekonomické úrovně Německa. Díky silnému hospodářskému růstu se

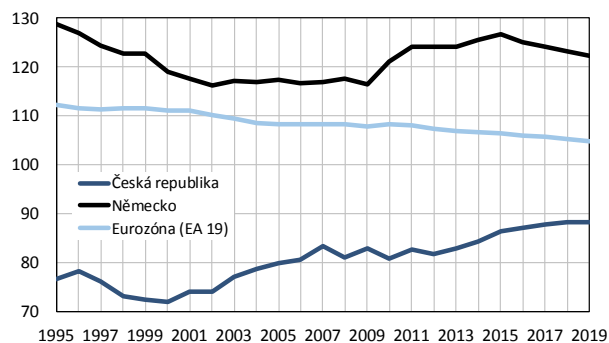
v letech 2000–2007 relativní ekonomická úroveň ČR ve srovnání s EU28 zvýšila o 11 p.b. Poté se však v období recesí a nevýrazného hospodářského růstu proces konvergence zastavil (viz Graf 2.7). V letech 2008 až 2013 tak ekonomická úroveň ČR kolísala mezi 81 % a 83 % průměru EU28. Hospodářské oživení v roce

2014 a silný růst v roce následujícím vedly k obnově procesu konvergence, který by měl pozvolným tempem pokračovat i v následujících letech.

Pokud jde o srovnání cenových hladin, v ČR se cenová hladina od roku 1995 téměř plynule zvyšovala až do roku 2008, kdy dosáhla 73 % průměru EU28 (Graf 2.8). V letech 2009–2013 následovalo období relativní stability cenové hladiny okolo 70 % průměru EU28. Poté se komparativní cenová hladina v důsledku silného osla-

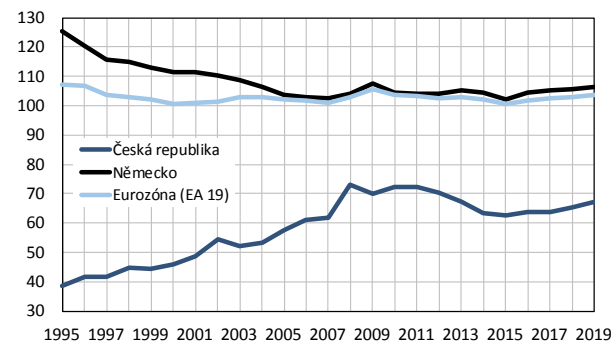
bení kurzu CZK/EUR měnovou politikou snížila, a to až na 63 % průměru EU28 v roce 2015, což v uvedeném období napomohlo ke zlepšení cenové konkurenceschopnosti české ekonomiky. V dalších letech by se vlivem mírného posilování měnového kurzu měla cenová hladina ČR opět začít přibližovat k průměru zemí EU28, avšak odhadujeme, že již pomalejším tempem než tomu bylo před rokem 2008.

Graf 2.7: Úroveň HDP na obyvatele při přepočtu pomocí běžné parity kupní síly (EU28=100)

Zdroj: ČSÚ (2016a), Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

Graf 2.8: Komparativní cenová hladina HDP (EU28=100)

Zdroj: ČSÚ (2016a), Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

3 Hospodaření sektoru vlády – deficit a dluh

V minulém roce se podařilo v historii ČR dosáhnout rekordně nejnižšího absolutního i relativního deficitu hospodaření sektoru vládních institucí ve výši $-0,4\%$ HDP. Schodek hospodaření byl jednoznačně nejnižší i přes řadu diskrečních opatření, která buď snižovala příjmy, nebo zvyšovala výdaje. Podstatným dílem se na skutečnosti roku 2015 podílely výdaje spolufinancované z fondů EU. Využití prostředků z fondů EU odhadujeme z celkové alokace v právě skončeném programovém období 2007–2013 na 96 %. Dalším velmi pozitivním vlivem jsou podmínky na finančních trzích, které umožňují emitovat státní dluhopisy dokonce se zápornými výnosy, což přináší státnímu rozpočtu dodatečné příjmy. Cílem vlády ČR je v letech výhledu realizovat své priority s udržení hospodaření sektoru vládních institucí v úrovni střednědobého rozpočtového cíle.

3.1 Aktuální vývoj financí sektoru vládních institucí

3.1.1 Hospodaření v roce 2015

Podle údajů zveřejněných ČSÚ skončilo hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2015 deficitem ve výši $0,4\%$ HDP. Ve srovnání s rokem 2014 jde o významné zlepšení o 1,5 p.b., přičemž ve strukturálním vyjádření se jedná o snížení o 0,7 p.b. Přibližně polovina zlepšení se tedy dá přičíst vývoji hospodářského cyklu (uzavírání záporné produkční mezery) a jednorázovým opatřením, nicméně i přesto se jedná o nejlepší výsledek v dostupné časové řadě, který překonal i doposud rekordně nízkou výši deficitu v roce 2007 ($0,7\%$ HDP). Ta byla ovšem z velké části dána výrazně kladnou produkční mezerou.

Celkový nárůst příjmů v roce 2015 dosáhl $8,5\%$. Příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení vzrostly o $6,5\%$, přičemž nejvyšších růstů dosahovaly výnosy u nepřímých daní. Celkové příjmy dosáhly v poměrovém vyjádření hodnoty $42,2\%$ HDP. Složená daňová kvóta se zvýšila o 0,5 p.b. na $34,6\%$. Tato hodnota ovšem není dána navýšováním statutárních daňových sazeb, které se v roce 2015 naopak snižovaly, nýbrž lepším výběrem.

Výnosy z nepřímých daní vzrostly o více než 9% , zejména vlivem výnosu daně z přidané hodnoty a zároveň vlivem velmi vysokého nárůstu spotřebních daní z tabákových výrobků. V průběhu roku 2014 bylo schváleno opatření zavádějící časové omezení doprodeje tabákových nálepek s bezprostředně předcházející sazbou. V důsledku toho byl výrazně redukován motiv k předzásobování, čímž došlo v roce 2014 k vysokému propadu výnosu daně a současně k jeho navrácení na běžnou úroveň o rok později, danou skutečnou spotřebou tabákových výrobků. Tento mimořádný výkyv tak podstatně zrychlil dynamiku akruálních daňových příjmů v roce 2015. V menší míře přispělo k nárůstu výnosů i zvýšení sazby daně z tabákových výrobků.

Navzdory slabšímu výběru daně z přidané hodnoty z prvního čtvrtletí roku 2015 dosáhl její celoroční výnos růstu $4,3\%$, čímž výrazně překročil dynamiku spotřeby domácností. Výnos daně navíc brzdilo zavedení

druhé snížené sazby daně na léky, knihy a nenahraditelnou dětskou výživu.

Výnos přímých daní vzrostl oproti roku 2014 o $4,3\%$ především díky dani z příjmů právnických osob (růst o $6,8\%$) odrážející rychlý růst ekonomiky. Naopak pomalejší vývoj byl patrný u daně z příjmů fyzických osob, která vzrostla pouze o $2,0\%$. Výsledek byl ovšem způsoben diskrečními vlivy podporujícími vybrané skupiny domácností, jakými byly znovuzavedení základní slevy pro pracující důchodce a podpora pro rodiny s více dětmi a další. Dynamický byl rovněž vývoj u příspěvků na sociální zabezpečení, které vzrostly meziročně o $5,5\%$, přičemž příjem tvořený navýšením platby za státního pojištěnce byl pouze mírný.

Nejvíce k růstu příjmové strany ovšem přispívaly akruální kapitálové příjmy z fondů EU, které proti roku 2014 vzrostly o více než 84% . Vývoj byl způsoben úspěšnou snahou o využití zbylých prostředků z programového období 2007–2013. Rok 2015 byl vzhledem k pravidlu $n+2$ poslední, ve kterém bylo možné prostředky dočerpat. Tato transakce má pak přímý odraz na výdajové straně, protože společně s ní jsou navýšovány investiční výdaje sektoru vládních institucí. Meziročně relativně významně rostly i běžné dotace, opět díky dočerpávání evropských fondů, v tomto případě ovšem na neinvestiční projekty s odrazem hlavně v mezispotřebě a náhradách zaměstnancům na výdajích.

Celkové výdaje vzrostly o $4,6\%$ a v poměrovém vyjádření dosáhly hodnoty $42,6\%$ HDP.

Nominální výdaje sektoru vládních institucí na konečnou spotřebu, které v roce 2015 vzrostly o $4,8\%$, relativně velkým dílem přispěly k růstu nominálního HDP. Vývoj výdajů sektoru vládních institucí byl tažen zejména nárůstem platů ve veřejné správě jak v důsledku navýšení tarifů, tak i mzdami a platy spolufinancovanými z prostředků EU (nárůst $4,8\%$). Podobný vývoj byl patrný i u mezispotřeby, jejíž $4,2\%$ růst byl do značné míry také determinován evropskými projekty. K meziročnímu zpomalení naopak došlo u naturálních sociálních dávek, které představují platby

zdravotních pojišťoven za zdravotní péči zařízením, jež jsou součástí sektoru vládních institucí.

Výdaje na peněžité sociální dávky vzrostly o 2,3 %. Do dynamiky se promítly diskréční vlivy ve výši cca 0,1 % HDP, šlo především o mimořádnou valorizaci důchodů o 1,8 % jako náhradu za sníženou valorizaci v předešlých letech, která snížila reálnou kupní sílu důchodových dávek (viz také kapitola 5).

Investiční aktivita sektoru vládních institucí vzrostla meziročně o přibližně 30 %. Investice dosáhly doposud nejvyšší hodnoty v celé časové řadě od roku 1995. Rostly především investice na projekty EU, které zároveň mají na deficit pouze omezený vliv ve výši českého financování. Bylo tak možné dosáhnout výrazného fiskálního impulsu do hospodářství s relativně malým nákladem pro české veřejné finance. Investice zvyšovaly i zahrnutí pronájmu nadzvukových letadel JAS-39 Gripen, které jsou zařazeny jednorázově do 4. kvartálu 2015. Prostředky na ryze národní projekty byly mírně utlumeny, což vedlo k zlepšování salda sektoru vládních institucí.

Výrazně příznivý vývoj byl pozorovatelný u úrokových nákladů na dluhovou službu. Jejich pokles téměř o 8 mld. Kč byl způsoben stabilitou státního dluhu, poklesem celé výnosové křivky státních dluhopisů, časově omezeným režimem devizových intervencí ČNB a důvěrou ve fiskální politiku vlády.

Výdajová strana byla také ovlivněna vrácením darovací daně z emisních povolenek ve výši 4,5 mld. Kč. Vratka daně byla sice ve skutečnosti vyplacena z účtu daně z příjmů právnických osob, ovšem dle metodiky ESA 2010 se účtuje jako kapitálový transfer nefinančním podnikům.

3.1.2 Hospodaření v roce 2016

V roce 2016 očekáváme mírný nárůst deficitu na hodnotu 0,6 % HDP, ovšem se strukturálním saldem stále nad střednědobým rozpočtovým cílem. Záporné fiskální úsilí ve výši 0,3 p.b. je dáno primárně změnou struktury financování investičních výdajů.

Příjmy by v roce 2016 měly klesnout o 0,4 % na úroveň 40,6 % HDP v důsledku snížení užití zdrojů z EU. Snížení bude nicméně brzděno příjmy z daní a sociálních příspěvků, jež by měly vzrůst o 3,6 %.

Výnos nepřímých daní by měl vzrůst o přibližně 3,2 % především díky inkasu daně z přidané hodnoty. Odhadovaný růst výnosů daně z přidané hodnoty o 6,2 % v letošním roce je založen na dodatečných příjmech z opatření, která by měla vést k podstatnému snížení daňových úniků. V roce 2016 by se měl projevit hlavně vliv kontrolního hlášení k dani z přidané hodnoty. Limitovaná dynamika je předpokládána u spotřebních daní, kde by měl negativně působit aktuálně schvalovaný tzv. protikuřácký zákon, v jehož důsledku předpokládáme snížení spotřeby tabákových výrobků.

Přímé daně by měly oproti roku 2015 vzrůst o 2,9 %, jejich vývoj by měla být dána nárůstem daně z příjmů fyzických osob a příspěvků na sociální zabezpečení ve výši kolem 4 %, v obdobné výši jako predikovaný růst objemu mezd a platů. Do výběru na sociálních příspěvcích se promítne ukončení II. pilíře, a to ve výši cca 0,9 mld. Kč (viz kapitola 5). Nižší růst ve výši kolem 2 % očekáváme u daně z příjmů právnických osob vlivem umírněné dynamiky vývoje hrubého provozního přebytku ve srovnání s rokem 2015.

Po skončení možnosti zapojit prostředky ze staré finanční perspektivy 2007–2013 očekáváme pokles jak běžných, tak především kapitálových akruálních dotací. Náběh nového programového období není plně schopen nahradit konec staré perspektivy. Zároveň předpokládáme, že časový vzorec čerpání bude v tomto období plynulejší a rovnoměrnější než v minulém období.

Výdaje sektoru vládních institucí by měly ve srovnání s rokem 2015 stagnovat, a dosáhnou tak hodnoty 41,2 % HDP. V poměru k HDP tedy budou nadále klesat.

Po relativně vysokém růstu v roce 2015 by výdaje na konečnou spotřebu vlády měly zpomalit na 3,4 %. Nejvyšší růst vládní spotřeby předpokládáme u naturálních sociálních dávek (4,5 %) vlivem legislativních změn ve zdravotnictví (podpora lázeňství aj.). Relativně vyšší růst očekáváme také u náhrad zaměstnancům v úrovni 3,9 %, kde by se měl projevit realizovaný nárůst platů ve státní správě. U mezispotřeby čekáme zpomalení na 3,1 % vlivem nižšího čerpání běžných prostředků z fondů EU ve srovnání s rokem 2015.

Peněžité sociální dávky by měly vzrůst o 2,3 %. V jejich růstu se promítá kromě běžné zákonné valorizace i mimořádný příspěvek penzistům ve výši 1 200 Kč, který byl vyplacen v únoru 2016.

Úrokové náklady by měly opět poklesnout, i když tentokrát mírněji, v důsledku pokračujícího příznivého stavu na daném segmentu finančních trhů a zájmu o české státní dluhopisy posilovaného kurzovou politikou ČNB.

Celkové dotace a transfery by měly vzrůst o více než 3 %, promítnout by se v nich mělo navýšení příspěvků státu na obnovitelné zdroje energie.

Investiční aktivita vládního sektoru by z již uvedeného důvodu přechodu na finanční perspektivu EU 2014–2020 měla být nižší než v roce 2015. Zčásti je však tento pokles kompenzován nárůstem českých investic, které ovšem na rozdíl od evropských projektů mají na saldo sektoru vládních institucí plný vliv. Investiční výdaje meziročně snižuje i srovnávací základna navýšená mimořádným pronájmem nadzvukových letounů JAS-39 Gripen, který byl zaúčtován v roce 2015.

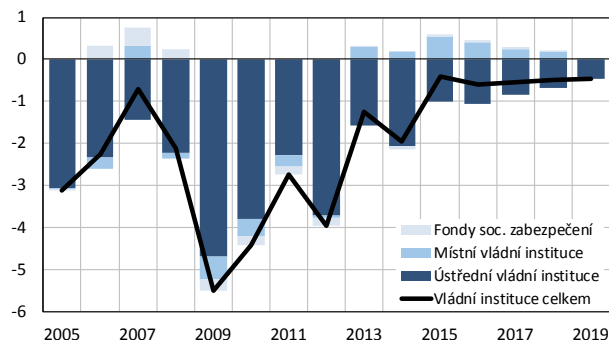
3.2 Střednědobý rozpočtový výhled

Pro období střednědobého výhledu počítáme se stabilizací sald sektoru vládních institucí na $-0,5\%$ HDP. Tento vývoj implikuje udržení strukturálních sald na úrovni střednědobého rozpočtového cíle.

Současné nastavení fiskální politiky je dáno na jedné straně vládou ČR schválenými deficity státního rozpočtu a návrhem střednědobého výdajového rámce na roky 2017–2019, na straně druhé pak předpoklady o vývoji u ostatních jednotek sektoru vládních institucí. Hospodaření sektoru vládních institucí bylo vždy silně ovlivňováno saldem ústředních vládních institucí (Graf 3.1), což se s největší pravděpodobností nezmění ani v budoucnu. Kladná produkční mezera by se měla rozšiřovat relativně pomalu, což implikuje, že váha položek citlivých na hospodářský cyklus bude v meziročním vyjádření hrát poměrně malou roli.

Graf 3.1: Sald subsektorů vládních institucí

(v % HDP)

Pozn.: Rok 2015–2016 notifikace. Rok 2017–2019 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.

3.2.1 Očekávaný vývoj příjmů

Hlavní strategií rozpočtové politiky ČR na příjmové straně je boj s daňovými úniky a zvýšení efektivity výběru daní. MF ČR si je však u těchto opatření vědomo rizik, souvisejících např. s technickou realizací elektronické evidence tržeb, jejichž materializace by pak ovlivnila realizované příjmy. V letech 2017–2019 nepočítáme se zvyšováním daňového zatížení prostřednictvím růstu statutárních daňových sazeb. Výjimkou představuje pouze růst zdanění tabákových výrobků.

Vyšší výběr daní v roce 2015 vedl k optimističtější revizi prognózovaných příjmů sektoru vládních institucí oproti minulé aktualizaci KP. Jejich nárůst je způsoben na jedné straně vývojem makroekonomických základů přímo ovlivňujících daňové příjmy, na druhé

straně zvýšenou efektivitou výběru daní a účinnějším zamezováním daňovým únikům. V letech výhledu očekáváme nejsilnější meziroční růst na příjmové straně právě u daňových příjmů (včetně příspěvků na sociální zabezpečení), který by měl v průměru přesahovat 4 %. Následující text stručně představuje konkrétní rozpočtové dopady připravovaných opatření v období 2017–2019. Jejich detailnější popis je obsahem subkapitol 6.1 a 6.2.

Inkaso daně z příjmů fyzických osob by mělo být pozitivně ovlivněno vývojem objemu mezd a platů v ekonomice, který je v letech výhledu predikován v průměrné výši 4,6 %. V důsledku zavedení elektronické evidence tržeb očekáváme navýšení výnosů u daně z příjmů fyzických osob podnikajících v dotčených odvětvích o cca 4,8 mld. Kč v roce 2017, o další asi 2,2 mld. Kč v roce 2018 a o 0,2 mld. Kč v roce 2019 v souladu s postupným náběhem povinnosti online vykazovat tržby v jednotlivých odvětvích. Opačným směrem bude působit jednorázová sleva na dani ve výši 5 000 Kč pro všechny poplatníky daně z příjmů fyzických osob, jimž v daném roce vznikla povinnost evidovat tržby. Sleva na dani byla schválena z důvodu kompenzace počátečních nákladů, které poplatníkům nastanou v souvislosti s účinností zákona. Její dopad je kalkulován jednorázově ve výši 1 mld. Kč rozložený do let 2016 a 2017. Predikce diskrečních opatření v souvislosti s účinností zákona o evidenci tržeb a změn doprovodných zákonů byla oproti minulé aktualizaci KP upravena z důvodů pozdější legislativní účinnosti.

U příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, jakožto rozpočtově nejvýznamnější položky pro sektor vládních institucí, předpokládáme vývoj v souladu s růstem objemu mezd a platů v ekonomice a očekávaným vývojem plateb za státního pojištění. Průměrný růst výnosu je v letech výhledu predikován na úrovni 4,6 %. K jeho zvýšení má přispět i nárůst vyměřovacího daňového základu u podnikajících osob v důsledku zavedení elektronické evidence tržeb. Diskreční opatření u sociálního a zdravotního pojištění, v souvislosti s účinností zákona o evidenci tržeb a postupným zapojováním dodatečných odvětví, očekáváme ve výši cca 4,3 mld. Kč v roce 2017, 2,0 mld. Kč v roce 2018 a dalších 0,2 mld. Kč v roce 2019.

Tabulka 3.1: Dopady opatření omezujících daňové úniky*(meziroční diskreční opatření, v mld. Kč)*

	2016	2017	2018	2019
Elektronická evidence tržeb	0,5	15,7	8,3	0,7
Daň z příjmů fyzických osob	-	4,2	3,0	0,2
Daň z příjmů právnických osob	0,1	1,9	0,9	0,1
Příspěvky na sociální zabezpečení	0,2	4,3	2,0	0,2
Daň z přidané hodnoty	0,2	5,3	2,4	0,2
Kontrolní hlášení	10,0	2,0	3,0	-
Daň z přidané hodnoty	10,0	2,0	3,0	-
Celkem	10,5	17,7	11,3	0,7

Zdroj: MF ČR.

Predikovaný hospodářský růst se pozitivně projeví i ve výnosu daně z příjmů právnických osob. Rovněž by se u tohoto daňového titulu mělo mírně zvýšit inkaso v souvislosti se zavedením elektronické evidence tržeb (cca o 1,9 mld. Kč v roce 2017, 0,9 mld. Kč v roce 2018 a o dodatečných 0,1 mld. Kč v roce 2019). Vzhledem k absenci dalších negativních diskrečních změn očekáváme v letech 2017–2019 průměrný růst výnosu daně z příjmů právnických osob o 4,9 % ročně.

U výnosu daně z přidané hodnoty předpokládáme akceleraci v dynamice na 4,8 % v letech výhledu. Pozitivní vliv bude mít růst spotřeby domácností, zvýšení efektivity výběru daní a klíčová opatření v boji proti daňovým únikům, jež by měla ve svém důsledku vést k narovnání podnikatelského prostředí. Náběh opatření v boji proti daňovým únikům je kalkulován i na období 2017–2019 v souladu s postupným zapojováním subjektů do povinnosti okamžitého on-line vykazování tržeb, v případě elektronické evidence, či povinnosti podávat kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty. U zavedení kontrolního hlášení kalkulujeme s dopadem jen na výnos daně z přidané hodnoty. V roce 2016 očekáváme z tohoto titulu meziroční zvýšení výběru daně z přidané hodnoty o 10 mld. Kč, v roce 2017 o další 2,0 mld. Kč a v roce 2018 ještě o další 3,0 mld. Kč. Dopad zákona o evidenci tržeb se, vzhledem k jeho účinnosti od 1. prosince 2016, projeví primárně v letech 2017–2019. Diskreční dopad na zvýšení výběru daně z přidané hodnoty odhadujeme ve výši 5,8 mld. Kč v roce 2017, 2,4 mld. Kč v roce 2018 a dodatečných 0,2 mld. Kč v roce 2019. Se zákonem o evidenci tržeb byla zároveň schválena změna zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (zákon č. 113/2016 Sb.). Její novelizace mj. snižuje sazbu daně v oblasti stravovacích služeb z 21 na 15 % s výjimkou alkoholických nápojů od okamžiku účinnosti zákona o evidenci tržeb. Toto opatření s dopadem 0,5 mld. Kč má za cíl kompenzovat možný tlak na zvýšení cen, které bylo v tomto segmentu vyhodnoceno jako rizikový faktor.

Spotřební daně budou ovlivněny aktivními opatřeními u zdanění tabákových výrobků. Novela zákona o spotřebních daních (zákon č. 315/2015 Sb.) nastavuje

trajektorii zvyšování daňového zatížení tabákových výrobků v souladu s evropskou legislativou až do roku 2018. Efekty na meziroční růst výnosu spotřebních daní by měly být cca 1,1 mld. Kč v roce 2017 a 1,4 mld. Kč v roce 2018. Zohledňujeme negativní dodatečný vliv na výnos spotřebních daní v souvislosti se schválením vládního návrhu zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (tzv. protikuřáckého zákona, sněmovní tisk č. 508). S jeho účinností je předpokládáno snížení spotřeby tabákových výrobků, jehož efekt na pokles inkasa daní ze spotřeby by měl být 0,3 mld. Kč v roce 2017 a dalších 1,4 mld. Kč v roce 2018.

U ostatních příjmů počítáme v období 2017–2019 s růstem investičních dotací v souladu s postupným zvyšováním čerpání prostředků z fondů EU v rámci programového období 2014–2020.

Pro období střednědobého výhledu nepočítáme s žádnými mimořádnými příjmy rozpočtů sektoru vládních institucí.

3.2.2 Očekávaný vývoj výdajů

V letech 2017–2019 předpokládáme průměrný meziroční růst výdajů sektoru vládních institucí ve výši 3,7 %, což je méně než činí predikovaný růst nominálního HDP. V roce 2017 by výdaje v poměrovém vyjádření měly stagnovat na hodnotě 41,2 % HDP. V dalších dvou letech výhledu pak predikujeme mírný pokles až k úrovni 40,6 % HDP. Na výdajové straně nepočítáme ve střednědobém výhledu s legislativními změnami, které by měly významnější dopad na deficit sektoru vládních institucí. Nicméně zde identifikujeme rizika především v bezpečnostní oblasti v souvislosti s migrační krizí, hrozbou terorismu či v oblasti podpory exportu, které si eventuálně mohou vyžádat zvýšení výdajů v příslušných kapitolách státního rozpočtu.

Výdaje na konečnou spotřebu sektoru vládních institucí mají být taženy růstem výdajů na naturální sociální dávky (téměř 5 %), náhradami zaměstnancům (cca 4,0 %) a mezispotřebou, u níž se očekává zvýšení v průměru kolem 3 %. Významnou změnou v rámci konečné spotřeby vládních institucí je změna vymezení tohoto sektoru. To se týká především oblasti zdravot-

nictví, kdy řada subjektů byla v roce 2015 přeřazena do sektoru vládních institucí. Přeřazení ovlivnilo významně predikci jak naturálních sociálních dávek, tak mezispotřeby i náhrad zaměstnancům, neboť se zde odráží předpoklad vyrovnaného hospodaření subsektoru sociálního zabezpečení. Výdaje tohoto subsektoru by tak měly růst v souladu s jeho příjmy, které jsou determinovány růstem objemu mezd a platů.

Růst o zhruba 3,0 % předpokládáme u výdajů na peněžitě dávkou sociálního zabezpečení. Dynamika růstu bude tažena především dávkami důchodového pojištění. Dne 17. února 2016 schválila vláda novelu zákona o důchodovém pojištění (sněmovní tisk č. 725), kterým mění systém valorizace důchodů. Vláda nově bude mít pravomoc upravit valorizaci až na hodnotu 2,7 %, bude-li výše valorizace dle standardního pravidla nižší. Pro rok 2017 se počítá s valorizací na úrovni 1,7 % (200 Kč). Z aktuální makroekonomické predikce (MF ČR, 2016a) vyplývá, že opatření bude využito ve všech letech výhledu. V roce 2017 počítáme s dopadem cca 1 mld. Kč, v roce 2018 cca 2 mld. Kč a v roce 2019 cca 0,5 mld. Kč. Dopad do výdajů na peněžitě dávkou sociálního zabezpečení bude mít i schválení novely zákona o sociálních službách (sněmovní tisk č. 689). Novela zvyšuje příspěvek na péči o 10 % s účinností od 1. srpna 2016. Reaguje tak na pokles reálné hodnoty příspěvku. Diskreční růst výdajů v důsledku zavedení opatření je kalkulován celkem na 2 mld. Kč, z toho dopad 1,2 mld. Kč v roce 2017. Predikce zahrnuje i vládou schválenou novelu zákona o nemocenském

pojištění s diskrečním dopadem 1,9 mld. Kč v roce 2017.

Vzhledem k ukončení finanční perspektivy 2007–2013 na konci roku 2015 a postupným náběhem nového období očekáváme soustavné zvyšování investiční aktivity v letech 2017–2019 s meziročním růstem o cca 4,5 %. V současné době vláda ČR jedná s EK v souvislosti s přechodem na nový standard vyhodnocení vlivů staveb na životní prostředí (EIA). Výsledek tohoto jednání ovlivní výši čerpání evropských prostředků v prvních letech výhledu, výši investic sektoru vládních institucí a přes složku českého financování i jeho saldo. Nárůst očekáváme i u investic financovaných z národních zdrojů jednak vzhledem k relativně nižší úrovni investic z fondů EU, a rovněž s ohledem na očekávané i postupné zvyšování investiční aktivity u místních rozpočtů.

Vzhledem k přetrvávajícím příznivým podmínkám na finančních trzích, předpokládáme postupnému ukončení režimu devizových intervencí a jen pomalému navyšování úrokových sazeb v ekonomice v souvislosti s očekávanou mírou inflace počítá výhled se stabilizací výdajů na obsluhu dluhu v relaci k HDP v úrovni 1,0 %. V nominálním vyjádření předpokládáme růst výdajů na úrokové platby o cca 2,3 % ročně v období let 2017–2019 daný očekávaným nárůstem dluhu sektoru vládních institucí a růstem úrokových měr na nově vydaný dluh. Podrobněji se této problematice věnuje subkapitola 3.4.

Tabulka 3.2: Struktura diskrečních opatření v letech 2016–2019

(meziroční diskreční opatření, v mld. Kč)

	2016	2017	2018	2019
Opatření na příjmové straně	21,4	24,4	11,3	0,7
Daň z příjmů fyzických osob	0,5	4,6	3,0	0,2
Daň z příjmů právnických osob	-0,4	1,8	0,9	0,1
Příspěvky na sociální zabezpečení	6,6	11,4	2,0	0,2
Daň z přidané hodnoty	10,2	7,3	5,4	0,2
Spotřební daně	2,2	0,8	-	-
Zdanění hazardu	1,8	-	-	-
Ostatní	0,5	-1,4	-	-
Opatření na výdajové straně	-12,8	-22,4	-0,1	-
Peněžitě sociální dávky	-4,5	-0,6	-	-
Náhrady zaměstnancům	-14,1	-15,6	-0,1	-
Zdravotnictví	-8,3	-6,1	-	-
Ostatní	14,1	-0,1	-	-
Celkem	8,7	2,0	11,2	0,7
	% HDP			
	0,2	0,0	0,2	0,0

Zdroj: MF ČR.

3.2.3 Srovnání záměrů se scénářem autonomního vývoje

Záměry hospodářské politiky ve srovnání s autonomním scénářem, tedy scénářem, kdy je brán v úvahu pouze aktuálně platný stav, prezentuje Tabulka 3.3.

Na příjmové straně byla schválena hlavní opatření pro efektivnější výběr daní, tj. kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty a elektronická evidence tržeb. Kontrolní hlášení platí od 1. ledna 2016 a v prvním čtvrtletí tohoto roku schválená elektronická evidence tržeb začne platit od 1. prosince 2016. Tato opatření tak počí-

táme již do autonomního scénáře. Jedinými aktuálně projednávanými opatřeními s významnějším dopadem na stranu příjmů jsou tzv. protikuřácký zákon a zákon o dani z hazardních her. Na výdajové straně uvažujeme návrh na zvýšení státní sociální podpory, návrh na kompenzaci zaměstnancům OKD, návrh novely zákona o nemocenském pojištění, návrh na minimální valorizaci důchodů a nárůst objemu mezd a platů ve vládním sektoru o cca 4 %, což má dopad i do příjmů a částečně kompenzuje negativní vliv na výdaje.

Za předpokladu, že by tato opatření nebyla schválena, by příjmy sektoru vládních institucí byly nižší o 0,1 %

Tabulka 3.3: Srovnání autonomního scénáře se záměry fiskální politiky
(v % HDP)

	2016	2017	2018	2019
Celkové příjmy	40,6	40,7	40,5	40,2
Celkové příjmy bez vlivu diskrečních opatření	40,5	40,5	40,2	39,7
Kumulativní diskreční opatření na příjmové straně	0,1	0,2	0,3	0,4
Celkové výdaje	41,2	41,2	41,0	40,6
Celkové výdaje bez vlivu diskrečních opatření	41,2	40,7	40,1	39,3
Kumulativní diskreční opatření na výdajové straně	0,0	0,5	1,0	1,3
Saldo sektoru vládních institucí po započtení vlivu diskrečních opatření	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Saldo sektoru vládních institucí bez vlivu projednávaných diskrečních opatření	-0,6	-0,2	0,1	0,4
Celková výše kumulativních diskrečních opatření	0,0	-0,4	-0,6	-0,9

Pozn.: Autonomní scénář je scénář bez jakýchkoliv dodatečných vlivů vlády, tj. bere v úvahu pouze aktuálně platný stav, tedy může obsahovat dopady diskrečních opatření již schválených v minulosti. Základní scénář je scénář včetně připravovaných diskrečních opatření vlády, která jsou promítnuta ve fiskální predikci a tvoří fiskální strategii vlády. Diskreční opatření v této tabulce obsahují všechny neautonomní změny, tj. i takové, které saldo nejenom zlepšují, ale i zhoršují. Diskreční opatření jsou v letech 2016–2019 zachycena kumulativně, tedy projevují se v nich změny z předchozích let.
Zdroj: MF ČR.

3.3 Strukturální saldo, fiskální pozice

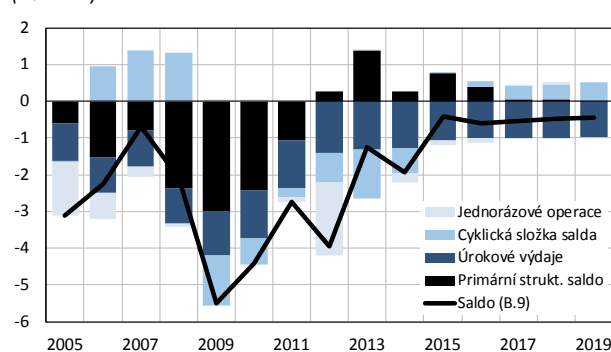
Strukturální saldo v roce 2015 dosáhlo hodnoty $-0,3$ % HDP, v roce 2016 by mělo poklesnout k úrovni $-0,6$ % HDP. V roce 2017 předpokládáme další pokles strukturálního salda k hodnotě $-1,0$ % HDP, přičemž na této úrovni patrně setrvá i v letech 2018 a 2019. Úrokové výdaje by se v relativním vyjádření měly po mírném poklesu stabilizovat na hodnotě $1,0$ % HDP. Důsledkem toho bude primární strukturální saldo v letech výhledu vyrovnané a vyvíjet se bude obdobným způsobem jako saldo strukturální.

V roce 2015 nejvýznamnějším jednorázovým příjmem byl příjem Fondu pojištění vkladů v rámci konkurzních řízení a ukončených soudních sporů ve výši 5,2 mld. Kč. Nejvýznamnějším jednorázovým výdajem v roce 2015 bylo zahrnutí jistiny pronájmu letounů JAS-39 Gripen, účtované v hodnotě 9,9 mld. Kč, a dále vratka zdanění emisních povolenek ve výši 4,5 mld. Kč. V roce 2016 uvažujeme jednorázové příjmy z aukčního prodeje kmitočtových pásem mobilním operátorům ve výši 1,3 mld. Kč. Na straně výdajů v roce 2016 je zahrnut jednorázový příspěvek důchodcům v hodnotě 3,5 mld. Kč a v letech 2016–2017 dále výdaje na úroky ze státních záruk, které nepřesahují částky 0,5 mld. Kč ročně.

HDP v roce 2016, o 0,2 % HDP v roce 2017, o 0,3 % HDP v roce 2018 a o 0,4 % HDP v roce 2019. Opatření na výdajové straně mají zanedbatelný vliv v roce 2016, avšak dále zvyšují výdaje o 0,5 % HDP v roce 2017, o 1,0 % HDP v roce 2018 a konečně o 1,3 % HDP v roce 2019. Schodek sektoru vládních institucí by bez diskrečních opatření byl v roce 2017 o 0,4 % HDP nižší, v roce 2018 o 0,6 % HDP nižší a v roce 2019 o 0,9 % HDP nižší. Obdobný obrázek dostaneme i po očištění celkového salda o vliv cyklu a jednorázových opatření.

Graf 3.2 (detailněji Tabulka P.5) zachycuje vývoj cyklické složky deficitu, tedy vliv položek, u nichž je patrná citlivost na pozici ekonomiky v průběhu hospodářského cyklu. Od 2. pololetí 2013 nastalo s postupným ožíváním ekonomiky uzavírání záporné produkční mezery (viz Graf 2.2), ke kterému došlo v roce 2015. Pro léta 2016–2018 očekáváme pomalé rozšiřování kladné produkční mezery. Předpokládáme, že v důsledku toho dojde ke zvýšení cyklické složky salda z 0,0 % HDP v roce 2015 na 0,5 % HDP v roce 2019.

Graf 3.2: Dekompozice salda vládního sektoru
(v % HDP)

Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.

3.3.1 Fiskální úsilí a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu

Hodnoty strukturálního salda a fiskálního úsilí v letech 2015–2019 znázorňuje Tabulka 3.5. Kladné fiskální úsilí v roce 2015 bylo spojeno s financováním investic do projektů hrazených EU z programového období 2007–2013. Nahrazování těchto prostředků investicemi financovanými z národních zdrojů patrně povede v letech 2016 a 2017 ke zhoršení fiskálního úsilí, a tedy i strukturálního salda, které by však nemělo klesnout pod hodnotu střednědobého rozpočtového cíle. V letech 2018 a 2019 předpokládáme fiskální politiku neutrální, s cílem udržení střednědobého rozpočtového cíle.

Pohled na fiskální úsilí a strukturální saldo v letech 2017–2019 doplňuje i výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu

Tabulka 3.5: Strukturální saldo a fiskální úsilí
(v % HDP, p.b. HDP)

		2015	2016	2017	2018	2019
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Strukturální saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,3	-0,6	-1,0	-1,0	-1,0
Fiskální úsilí	p.b. HDP	0,7	-0,3	-0,3	0,0	0,0

Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.

litě a růstu, které porovnává růst upravených reálných výdajů sektoru vládních institucí s průměrným růstem potenciálního produktu. V případě, že země není na svém střednědobém rozpočtovém cíli, je průměrný růst potenciálního produktu (pro ČR 1,6 %) snížen o konvergenční doložku (pro ČR 1,2 p.b.), která zaručuje zlepšování strukturálního salda o 0,5 p.b. ročně; ČR ovšem v současnosti střednědobý rozpočtový cíl plní. Srovnání podává Tabulka 3.4.

Tabulka 3.4: Růst upravených reálných výdajů a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu

(růst v %)

	2017	2018	2019
Reálné upravené výdaje	1,9	1,4	0,7
Výdajové pravidlo Paktu	1,6	1,6	1,6

Zdroj: EK (2016a). Výpočty MF ČR.

Box 1: Srovnání strukturálních sald dle metody MF ČR a EK

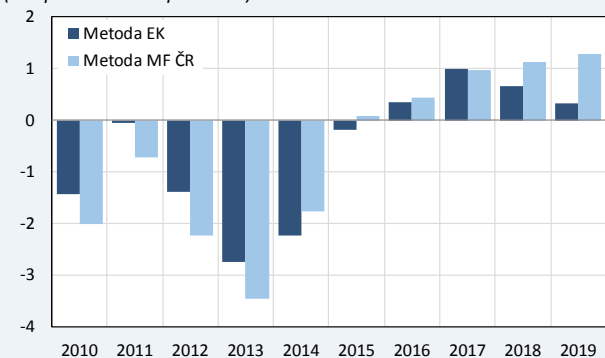
Rozpočtový dohled je v EU postaven nejenom na sledování výše celkového salda a dluhu sektoru vládních institucí v poměru k HDP, ale i na monitoringu strukturálního salda, jeho změny a růstu upravených reálných výdajů („*expenditure benchmark*“). Výpočet strukturálního salda výdajů vyžaduje určit pozici ekonomiky v hospodářském cyklu. K tomu se používá řada metod. MF ČR používá ve fiskálních výhledech ČR, makroekonomických predikcích ČR i v konvergenčních programech ČR upravenou metodu EK (Havik *et al.*, 2014) odhadu potenciálního produktu (MF ČR, 2013). Obě metody vycházejí z podobné produkční funkce, nicméně liší se její parametry, odhady trendových složek, použité zdroje či definice jednotlivých datových kategorií a předpoklady o konci horizontu prognózy. Stručně rozdíly shrnuje následující Tabulka 3.6.

Tabulka 3.6: Rozdíly v metodách MF ČR a EK při odhadu potenciálního produktu

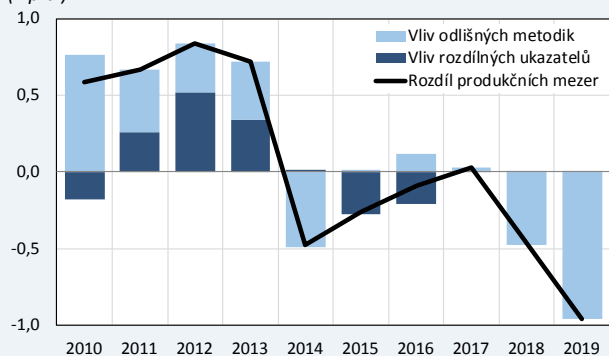
	Metoda MF ČR	Metoda EK
Metodické		
Potenciální veličina	Hrubá přidaná hodnota	Hrubý domácí produkt
Parametry produkční funkce	Parametr alfa dopočtený jako podíl náhrad zaměstnancům na součtu náhrad zaměstnancům a hrubého provozního přebytku (bez smíšeného důchodu)	Pevně stanovený parametr alfa v hodnotě 0,65
Střednědobý horizont	t+3	produkční mezera konverguje mezi t+3 a t+5 lineárně k 0
Použité filtry	HP filtr (pro souhrnou produktivitu výrobních faktorů); klouzavé průměry	HP filtr (pro kapitál, odpracované hodiny a míry participace); Kalmanův filtr (pro NAWRU a souhrnou produktivitu výrobních faktorů)
Použitá data		
Periodicita použitých dat	Čtvrtletní	Roční
Nezaměstnanost	Výběrové šetření pracovních sil	Výběrové šetření pracovních sil
Míry participace	Podíl pracovní síly (bez ohledu na věk) na aktivní populaci 15–64	Aktivní populace 15–74
Odpracované hodiny	Výběrové šetření pracovních sil	Národní účty
Zásoba kapitálu	Národní účty	Národní účty

Zdroj: Lang a Mareš (2015). Úprava MF ČR.

Právě předpoklad o chování produkční mezery v závěru horizontu prognózy považujeme za klíčový, slouží-li výpočty k rozpočtovému plánování. Metoda EK totiž uvažuje, že se v průběhu let výhledu produkční mezera postupně uzavře. Oproti tomu MF ČR předpokládá mírné rozšiřování kladné produkční mezery (viz Graf 3.3).

Graf 3.3: Velikost produkční mezery metodou MF a EK*(v % potenciálního produktu)*

Zdroj: MF ČR.

Graf 3.4: Rozdíl metody EK od metody MF ČR*(v p.b.)*

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 3.7: Cyklická složka a strukturální saldo metodou EK a MF ČR*(v % HDP)*

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cyklická složka salda							
Metoda EK	-1,2	-1,0	-0,1	0,1	0,4	0,3	0,1
Metoda MF ČR	-1,3	-0,7	0,0	0,2	0,4	0,4	0,5
Strukturální saldo							
Metoda EK	0,0	-0,8	-0,2	-0,7	-1,0	-0,8	-0,7
Metoda MF ČR	0,1	-1,0	-0,3	-0,6	-1,0	-1,0	-1,0

Pozn.: Jednorázová opatření pro EK 2013–2015 z databáze EK (2016d). Jednorázová opatření pro EK 2016–2019 a pro MF ČR 2013–2019 podle aktuálního KP.

Zdroj: EK (2016d) a MF ČR. Výpočty MF ČR.

Předpoklad EK je ryze technický a má své opodstatnění pro účel dlouhodobých projekcí. Ačkoliv jsou obě metody výpočtu provedeny na stejné makroekonomické predikci, liší se v závěru horizontu predikce nejenom růstem potenciálních produktů, ale i odhadem reálného HDP. Metoda EK na rozdíl od metody MF ČR přizpůsobuje odhad růstu reálného HDP v letech t+3 až t+5 tak, aby se produkční mezera uzavřela. Jak ukazuje Graf 3.4, zatímco v roce 2017 nejsou mezi výsledky metod vesměs žádné rozdíly, v závěru horizontu jsou již rozdíly znatelné a pramení právě z odlišné metodiky.

Z hlediska nastavení fiskální politiky je předpoklad uzavření produkční mezery v závěru horizontu predikce značně diskutabilní. Sektor vládních institucí by měl v ČR v roce 2016 hospodařit v pásmu nad střednědobým rozpočtovým cílem. Vzhledem k evropským požadavkům udržovat nejhůře strukturální saldo na střednědobém rozpočtovém cíli po jeho dosažení, implikuje uzavření produkční mezery v průběhu horizontu predikce rozvolňování rozpočtové pozice a expanzivní fiskální politiku. Velikost umožněné expanze je pak dána výchozí pozicí ekonomiky v cyklu, z jaké dochází k uzavírání produkční mezery.

Tabulka 3.7 zobrazuje vypočtenou cyklickou složku salda po aplikaci odlišných metod odhadu produkční mezery. Při zohlednění jednorázových opatření dostáváme strukturální salda sektoru vládních institucí. Technika EK tak umožňuje nastavit fiskální politiku expanzivněji, aniž by k tomu byl ekonomicky opodstatněný důvod.

3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu

V roce 2016 očekáváme nominální hodnotu dluhu sektoru vládních institucí ve výši 41,1 % HDP. Dluh sektoru vládních institucí v poměru k HDP by tak oproti roku 2015 zůstal nezměněn.

Ve srovnání s aktualizací KP v roce 2015 byly do sektoru vládních institucí zařazeny veřejné nemocnice a veškeré zbylé příspěvkové organizace (viz MF ČR, 2015c), v roce 2016 byly pak dále zařazeny další instituce, jako např. veřejnoprávní média. Vliv této změny na dluh je zanedbatelný, v roce 2016 činí méně než 0,1 % HDP.

Z hlediska trendu se relativní míra zadlužení sektoru vládních institucí v posledních letech signifikantně zlepšuje a při daném nastavení fiskální politiky očekáváme pokračování tohoto trendu. V roce 2014 byl poprvé od roku 2007 zaznamenán pokles dluhové kvóty. Celkem klesl dluh sektoru vládních institucí v relativním vyjádření v období let 2013–2015 o 4,1 p.b. ČR se stále řadí mezi relativně nejméně zadlužené země v EU. Úroveň dluhové kvóty je v bezpečné vzdálenosti jak od referenční hodnoty pro dluh dané maastrichtskými konvergenčními kritérii a Paktem o stabilitě a růstu, tak i pod limitem návrhu národního dluhového pravidla obsaženého ve vládním návrhu

zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti (viz kapitola 7.1).

Pokles dluhové kvóty predikujeme i v letech 2017–2019 celkem o cca 1,5 p.b. až na úroveň 39,3 % HDP (meziroční snižování zachycuje Tabulka 3.8). Příspěvky úrokových výdajů ke změně dluhové kvóty by se v letech 2017–2019 měly ustálit na hodnotě 1,0 % HDP. Pokles relativní výše úrokových výdajů je způsoben souběhem poklesu výnosů státních dluhopisů na historická minima a snížení dluhové kvóty. Rekordně nízkých výnosů u státních dluhopisů ve všech splatnostních segmentech se podařilo dosáhnout díky pozitivnímu vnímání fiskální disciplíny ČR na finančních trzích, přebytku volné likvidity na mezibankovních trzích efektem uvolňování měnových politik ČNB a ECB a vlivem časově omezeného režimu devizových intervencí. V důsledku těchto událostí se na konci srpna 2015 podařilo poprvé v historii ČR prodat na primárním trhu střednědobé státní dluhopisy se záporným výnosem. Od září 2015 pravidelně dosahujeme záporných výnosů do splatnosti v aukcích střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů s dobou do splatnosti 5 let, a rovněž i při aukcích státních pokladničních poukázek.

Současná predikce nepočítá s žádnými významnějšími privatizačními příjmy podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů. Pokud se však takové příjmy uskuteční a budou využity k financování vládních výdajů, mělo by to pozitivní vliv na další zpomalení nárůstu dluhu.

Po očištění úrovně hrubého dluhu vládních institucí o hodnotu likvidních finančních aktiv (definovaných v ESA 2010 jako oběživo, vklady a cenné papíry včetně účastí kótovaných na burze) činil čistý finanční dluh na konci roku 2015 27,9 % HDP. Velikost likvidní částky na splátky dluhu by tak v případě potřeby činila 13,1 % HDP. Na její vývoj mělo vliv na jedné straně efektivnější řízení a správa aktiv na souhrnných účtech státní pokladny při financování deficitu státního rozpočtu, na druhé straně přebytkové hospodaření subsektoru místních vládních institucí. Možnosti použití disponibilní likvidity v následujících letech budou záviset na výši finančních aktiv na účtech státní pokladny.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí má subsektor ústředních vládních institucí (viz Tabulka 3.8). V roce 2016 se očekává jeho hodnota ve výši 1800,6 mld. Kč, tj. 95% podíl z celkového vládního dluhu. Dluh subsektoru místních vládních institucí představuje zbylých 5 % celkového dluhu, v roce 2016 predikujeme jeho výši na 108,5 mld. Kč. Jeho hodnota by se měla v letech 2017–2019 postupně snižovat z důvodu očekávaného přebytkového hospodaření tohoto subsektoru (mimo jiné i v důsledku efektivnějšího výběru daní a nárůstu příjmů ze sdílených daní podle novely zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní). Subsektor fondů sociálního zabezpečení vykazuje dlouhodobě zanedbatelnou míru zadluženosti.

Jelikož většinu dluhu subsektoru ústředních vládních institucí tvoří státní dluh, je nanejvýš důležité zaměřit se na jeho udržitelnost a stabilitu z hlediska klíčových rizikových ukazatelů. Jejich stabilizace a řízení byly stěžejní obzvláště v období nadprůměrné volatility na zahraničních finančních trzích spojených s událostmi dluhové krize a i nadále přispívají k obezřetnému přístupu k dluhové udržitelnosti a zvyšují transparentnost země na trhu se státními dluhopisy. Strategie řízení dluhu je v současné době také klíčová z důvodů možnosti využití situace na primárním trhu při získávání dodatečných příjmů do státního rozpočtu z titulu emise státních dluhopisů se zápornými výnosy. Při koncipování střednědobé strategie řízení státního dluhu je kladen důraz na riziko refinanční, úrokové a měnové jako na nejvýznamnější zdroje nejistoty při jeho řízení.

V souvislosti zejména s dostatečnou likviditou a poměrně stabilními zůstatky na souhrnných účtech státní pokladny přistoupilo MF ČR k novému konceptu řízení refinančního a úrokového rizika. Strategické cíle a limity budou od roku 2016 vyhlášeny ve střednědobém horizontu, tj. ve výhledu na 3 roky od počátku koncipování strategie na současný rok. V případě výhodných emisních podmínek, jež by vedly zejména ke snížení výdajů na obsluhu státního dluhu, může dojít ke krátkodobému vychýlení těchto cílů a limitů. Emisní činnost bude plánována tak, aby byly ve střednědobém horizontu stanovené cíle a limity splněny. Důvodem pro dílčí změnu strategie je pružná reakce na krátkodobé tržní podmínky a případnou specifickou poptávku investorů.

Tabulka 3.8: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů

(v % HDP)

	Kód ESA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vládní instituce	S.13	42,7	41,1	41,1	40,7	40,2	39,3
Ústřední vládní instituce	S.1311	40,2	38,9	38,9	38,8	38,3	37,6
Místní vládní instituce	S.1313	2,7	2,5	2,3	2,2	2,1	2,0
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Čistý finanční dluh ¹⁾		27,6	27,9	28,4	28,1	27,9	27,3

1) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi celkovým hrubým dluhem a likvidními finančními aktivy (měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě), účasti kótované na Burze cenných papírů).

Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.

Klíčovými ukazateli pro posouzení refinančního rizika jsou podíl krátkodobého dluhu, podíl střednědobého dluhu a průměrná doba do splatnosti. Podíl krátkodobého dluhu (tj. dluhu splatného do jednoho roku) na celkovém státním dluhu dosáhl na konci roku 2015 hodnoty 16,4 %, což představuje meziroční nárůst o 1,5 p.b., a pohyboval se tak pod limitní hranicí 20 % celkového státního dluhu. Nárůst je způsoben výhradně vyšší potřebou financování státního dluhu danou relativně velkými splátkami jistin dluhopisů v roce 2016. Stejná limitní hranice je stanovena i ve střednědobém horizontu. Vedle krátkodobého dluhu je aktivně řízen i dluh střednědobý, definovaný jako dluh splatný do pěti let. Jeho horní hranice je stanovena na 70 % celkového státního dluhu. Na konci roku 2015 činila hodnota podílu střednědobého dluhu 59,4 %, došlo tak k nárůstu jeho podílu o 3,7 p.b. Dluh střednědobý je dále řízen i ukazatelem podílu státního dluhu splatného do tří let, jehož hodnota činila 41,1 % v roce 2015 (meziroční nárůst o 5,4 p.b.). Dalším ukazatelem používaným při řízení refinančního rizika je průměrná doba do splatnosti státního dluhu, která je stěžejní pro určení časové a objemové struktury emisí státních dluhopisů. Její limitní hodnota je pro střednědobý horizont stanovena s novou koncepcí řízení rizik na úrovni 6,0 let s možností odchýlení o 0,25 roku. Průměrná doba do splatnosti státního dluhu ke konci roku 2015 dosáhla hodnoty 5,1 roku (meziroční pokles o 0,3 roku). Úroveň ukazatele poklesla v důsledku flexibilní reakce MF ČR na aktuální tržní podmínky. Došlo ke zvýšené emisi střednědobých a dlouhodobých dluhopisů s relativně krátkou dobou do splatnosti v aukcích za záporný výnos.

Nahrazováním části splatných jistin státních dluhopisů emisí státních dluhopisů s nižší dobou do splatnosti se záporným průměrným úrokovým výnosem došlo k realizaci mimořádných příjmů do státní pokladny.

Nejdůležitějším tržním rizikem řízení státního dluhu je úrokové riziko. Obezřetným řízením tohoto rizika lze přispět ke zmírnění vlivu kolísání úrokových sazeb na finančních trzích. S novou koncepcí řízení rizik je hodnota ukazatele nově stanovena na úrovni 4,0 roku ve střednědobém horizontu. Tento cíl je určen s ohledem na optimalizaci nákladů státního dluhu a rizika plynoucí z refixace úrokových sazeb. Sledovaný ukazatel

průměrné doby do refixace státního dluhu vykázal na konci roku 2015 pokles o 0,3 roku na úroveň 4,0 roku. Hodnota průměrné doby do refixace leží v cílovém pásmu 4–5 let platném pro daný rok. Pokles hodnoty je v souladu s poklesem průměrné doby do splatnosti dluhového portfolia během roku 2015. Dalším sledovaným ukazatelem v rámci úrokového rizika je úroková refixace dluhového portfolia do 1 roku, tj. podílu dluhu citlivého na fluktuace úrokových sazeb na finančním trhu v následujícím roce. Pro střednědobý horizont je cílové pásmo stanoveno ve výši 30–40 % celkového státního dluhu. Hodnota z konce roku 2015 se nachází téměř uprostřed cílovaného pásma na hodnotě 33,7 % (meziroční pokles o 1,7 p.b.). Z hlediska úrokové struktury dosáhl podíl variabilně úročeného státního dluhu v roce 2015 úrovně 19,9 % na celkovém státním dluhu. V letech 2016–2019 by se tento indikátor měl pohybovat okolo úrovně 20 % (viz Tabulka 3.9). Efekt derivátových operací na úrokovou expozici souvisí se zajišťovacími operacemi měnového rizika při zahraničních emisích.

Dalším tržním rizikem, které je v rámci strategie řízení státního dluhu vyhodnocováno, je riziko měnové spojené s fluktuací měnových kurzů. MF ČR aktivně řídí čistou cizoměnovou expozici. Ta představuje hodnotu té části cizoměnového dluhu, která je vystavena pohybu měnových kurzů po očištění o cizoměnovou expozici státních finančních aktiv. Výši expozice lze ovlivnit derivátovými operacemi, a zajistit tím část cizoměnového dluhu proti nepříznivé fluktuaci měnových kurzů.

Pro podíl čisté cizoměnové expozice na celkovém státním dluhu byla stanovena explicitní limitní hranice ve výši 15 % + 2 p.b. Trvalejší překročení 15% hranice není možné, lze ji krátkodobě přesáhnout maximálně o 2 p.b. v případě nenadálé depreciace domácí měny. Ke konci roku 2015 dosáhl tento ukazatel hodnoty 10,9 % celkového státního dluhu, a nacházel se tak bezpečně pod svojí limitní hranicí. Dominantní část čisté cizoměnové expozice je dlouhodobě tvořena měnou euro. Ke konci roku 2015 dosáhl podíl čisté cizoměnové expozice státního dluhu denominované v eurech hodnoty 89,8 % na čisté cizoměnové expozici. Ve střednědobém horizontu je patrný nárůst podílu dluhu denominovaného v eurech na čisté cizoměnové expozici (Tabulka 3.9) v důsledku splatnosti státních dluhopisů

denominovaných ve švýcarských francích v roce 2016. Podíl cizoměnového státního dluhu na celkovém státním dluhu na konci roku 2015 činil 13,6 %. Oproti konci roku 2014 došlo k poklesu o 0,8 p.b. v důsledku splacení 1. emise eurodluhopisů v celkové hodnotě 0,3 mld. EUR v roce 2015 a jejímu nahrazení státními dluhopisy v domácí měně. MF ČR nerealizovalo v roce 2015 žádnou emisi státních dluhopisů na zahraničních trzích. Důvodem byla nízká výpůjční potřeba vlády a

vyšší potenciální výdaje spojené s touto emisí v porovnání s emisí státních dluhopisů v domácí měně.

Cíle a limity nastavené na základě požadavků plynoucích z obezřetného přístupu k řízení rizik při minimalizaci nákladů v dlouhodobém horizontu jsou v souladu s nejlepší mezinárodní praxí. Vyhlášené cíle a limity byly v roce 2015 splněny a hodnoty jednotlivých ukazatelů pro roky 2016–2019 plní dané strategické cíle vyhlášené ve střednědobém horizontu.

Tabulka 3.9: Státní dluh z hlediska refinancování, úročení a cizoměnové expozice

(v % dluhu, doba do splatnosti v letech)

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hledisko refinancování							
Průměrná doba do splatnosti	<i>v letech</i>	5,5	5,1	5,3	5,7	6,0	6,0
Dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	14,9	16,4	16,6	16,5	14,9	14,8
Hledisko úročení							
Dluh s úrokovou refixací do 1 roku	<i>% dluhu</i>	35,5	33,7	33,0	35,9	36,3	30,9
Fixně úročený dlouhodobý dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	7,5	6,3	10,2	13,9	12,3	5,5
Variabilně úročený dlouhodobý dluh	<i>% dluhu</i>	18,7	19,9	17,1	16,3	18,3	19,7
Peněžní instrumenty	<i>% dluhu</i>	6,6	5,2	3,4	3,3	3,2	3,2
Efekt derivátových operací	<i>% dluhu</i>	2,5	2,4	2,3	2,4	2,5	2,5
Hledisko cizoměnové expozice							
Cizoměnová expozice státního dluhu¹⁾	<i>% dluhu</i>	10,4	10,9	10,8	11,0	10,5	10,9
Expozice denominovaná v eurech	<i>% dluhu</i>	9,4	9,8	10,4	10,7	10,2	10,5

Pozn.: Státní dluh zde reprezentuje dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu. Údaje v národní metodice.

1) Cizoměnový státní dluh zohledňující vliv zajištění a aktiv.

Zdroj: MF ČR.

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem ČR a analýza citlivosti

4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu ČR

Ekonomická aktivita rostla v roce 2015 oproti scénáři KP z dubna 2015 výrazně rychleji, přičemž růst HDP byl tažen výhradně domácí poptávkou. Ekonomické oživení se příznivě promítlo i do vývoje trhu práce. Vzhledem k pokračujícímu propadu ceny ropy dosáhla míra inflace jen velmi nízké hodnoty (blíže část 2.2).

Naproti tomu odhady indikátorů pro roky 2016 a 2017 zůstávají poměrně stabilní. Došlo jen ke změně pohledu na strukturu složek užití HDP. Očekáváme zejména vyšší růst spotřeby domácností a sektoru vládních institucí. Spotřebu domácností podpoří dobrá situace na trhu práce, růst reálného disponibilního důchodu, pokles míry úspor a optimistická očekávání spotřebitelů. Naopak růst investic budou v roce 2016 výrazně zpomalovat investice sektoru vládních institucí, příčinou je přechod na novou finanční perspektivu 2014–

2020 fondů EU i vliv vysoké srovnávací základny roku 2015.

Příspěvek zahraničního obchodu k růstu HDP by měl být v roce 2016 již kladný. Nízké ceny ropy se pozitivně odrážejí ve zlepšení směnných relací a představují pozitivní nabídkový šok nejen pro domácí ekonomiku, ale i pro ekonomiky hlavních obchodních partnerů ČR.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je prognóza vývoje HDP jako celku oproti predikci v předchozím KP přibližně srovnatelná.

U salda sektoru vládních institucí, jak již bylo popsáno výše v subkapitole 3.1, došlo oproti předchozímu KP k výraznému zlepšení. Vliv by i v budoucnu měl mít nejen rychlejší ekonomický růst, ale i opatření přispívající k efektivnějšímu výběru daní (blíže subkapitoly 3.2 a 6.1).

Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře Konvergenčního programu ČR

		KP duben 2015			KP duben 2016		
		2015	2016	2017	2015	2016	2017
Vnější předpoklady							
Růst HDP v EU28	%	1,6	1,9	2,1	1,9	1,7	1,9
Cena ropy (Brent)	USD/barel	60,2	68,3	73,5	52,4	40,9	47,4
Směnný kurz USD/EUR	USD/EUR	1,07	1,05	1,05	1,11	1,10	1,10
Směnný kurz CZK/EUR	CZK/EUR	27,5	27,5	27,2	27,3	27,0	26,9
Reálné veličiny							
HDP	změna v %	2,7	2,5	2,3	4,2	2,5	2,6
Spotřeba domácností	změna v %	2,8	2,3	2,2	2,8	3,1	2,7
Spotřeba vlády	změna v %	1,7	1,6	1,5	2,8	2,1	1,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	5,3	4,2	3,2	7,3	0,6	3,0
Příspěvek efektivní domácí poptávky	p.b.	3,0	2,5	2,2	3,7	2,1	2,4
Příspěvek zahraničního obchodu	p.b.	-0,3	0,0	0,1	-0,2	0,2	0,2
Produkční mezera	%	0,1	0,9	1,2	0,1	0,4	1,0
Ostatní							
HDP v běžných cenách	mld. Kč	4467	4644	4816	4472	4629	4812
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,2	1,4	1,8	0,3	0,6	1,5
Deflátor HDP	změna v %	1,9	1,4	1,4	0,7	1,0	1,3
Zaměstnanost	změna v %	0,7	0,2	0,1	1,2	0,5	0,1
Míra nezaměstnanosti	%	5,7	5,5	5,4	5,1	4,4	4,3
Bilance zboží a služeb	% HDP	7,8	8,0	8,0	6,4	6,8	6,7
Čisté půjčky/výpůjčky	% HDP	2,1	1,0	0,9	1,1	-0,4	-0,3
Sektor vládních institucí							
Saldo sektoru vládních institucí (B.9)	% HDP	-1,9	-1,2	-0,8	-0,4	-0,6	-0,5
Dluh vládních institucí	% HDP	40,9	40,9	40,7	41,1	41,1	40,7

Zdroj: ČNB (2016a), ČSÚ (2016a), EIA (2016), Eurostat (2016), MF ČR (2015a).

4.2 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je kalkulována pomocí dynamického stochastického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného na MF ČR. Alternativní scénáře se zaměřují na některé aktuální otázky možného budoucího vývoje. Vzhledem k vysoké míře otevřenosti a závislosti české ekonomiky na vnějším prostředí ukazuje první ze scénářů významnost dopadů horší než očekávané dynamiky růstu v EU do domácí ekonomiky. Další alternativní scénář hodnotí možné náhlé zvýšení v současnosti velmi nízkých úrokových sazeb. Poslední analýza reaguje na nejistotu ohledně budoucího vývoje cen ropy a analyzuje situaci jejího skokového nárůstu. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od základního scénáře KP popsáno v kapitolách 2 a 3.¹

4.2.1 Pomalejší ekonomický růst v Evropské unii v roce 2016

První scénář je založen na předpokladu, že růst HDP EU bude v roce 2016 oproti základnímu scénáři o cca 2 p.b. nižší. Tento rozdíl odpovídá výši směrodatné odchylky růstu za období let 2000–2015.

Scénář by vzhledem k významné propojenosti české ekonomiky s EU dopadl negativně do reálného růstu v ČR především prostřednictvím exportu, který z více než 80 % směřuje právě do zemí EU. Nižší zahraniční poptávka by vedla k poklesu exportní aktivity a ke zhoršení salda běžného účtu, které by však bylo částečně kompenzováno nižšími importy. Horší výsledek zahraničního obchodu by se negativně projevil v růstu reálného HDP, který by ve výsledku rostl pomaleji o 0,6 p.b. v roce 2016 a o cca 0,2 p.b. v roce 2017.

Nižší exportní výkonnost by se negativně projevila v investiční aktivitě firem, jejíž tempo růstu by se oproti základnímu scénáři zpomalilo o 0,8 p.b. v roce 2016, resp. o 0,4 p.b. v roce 2017. Nižší by také byla celková produkce firem, což by mělo za následek tlak na pokles tempa růstu mezd a růst nezaměstnanosti. Nejsilněji by tento efekt působil právě v roce 2016.

Větší nejistota na trhu práce by se odrazila ve spotřebě domácností, která by zaznamenala pokles tempa růstu o cca 0,6 p.b. Kromě zmíněného efektu pomalejšího růstu mezd by na spotřebu negativně působila depreciaace kurzu koruny, která zdražuje import spotřebního zboží.

Vlivy na inflaci se jeví jako spíše malé, neboť se zde střetávají dva protichůdné efekty: (i) vlivem nižší produkce české ekonomiky by došlo k poklesu mzdových tlaků, což by působilo ve směru snižování inflace, (ii) na druhé straně by zhoršování běžného účtu platební bilance tlačilo na depreciaci české koruny, která

¹ V alternativních scénářích předpokládáme odlišný vývoj od základního scénáře vždy počínaje druhým čtvrtletím roku 2016.

by tak podnikům zdražovala dovážené vstupy a domácími spotřebními zboží. Depreciace by následně částečně kompenzovala pokles exportů, což by ovšem výsledný efekt nezvrátilo, a ceny by tak v roce 2016 rostly o 0,4 % oproti 0,6 % v základním scénáři. Rovněž jejich následný růst v dalších letech výhledu by byl o 0,3–0,4 p.b. pozvolnější oproti základnímu scénáři.

Saldo sektoru vládních institucí by bylo ovlivněno nižším inkasem daní z příjmů. Spolu s navýšením výdajové strany o větší objem vyplácených sociálních dávek by došlo ke zhoršení vládních deficitů o 0,2 p.b. v prvních dvou letech výhledu. Vyšší deficity by se následně kumulovaly do vyššího dluhu, a to zhruba o 0,7 p.b. v posledním roce sledovaného období.

S postupným oživováním zahraniční poptávky v průběhu roku 2017 by došlo i k postupnému oživování české ekonomiky.

4.2.2 Nárůst domácí úrokové míry

Druhý scénář předpokládá domácí úrokovou míru vyšší o 1,5 p.b. v roce 2016, což rovněž odpovídá směrodatné odchylce jejího vývoje v období 2000–2015.

Vyšší úroková míra tlumí domácí poptávku, především pak investice. Ty by tak rostly o zhruba 0,1 p.b. pomaleji vlivem vyšších nákladů investic v důsledku vyšších sazeb na úvěry firmám. Postupně by došlo i ke snížení tempa růstu spotřeby domácností, na něž by se přenesly problémy firem prostřednictvím nižšího růstu mezd. Z titulu vyšších úrokových měr by u výšepríjmových osob mohlo docházet k nárůstu podílu úspor na vrub spotřeby. Proti tomu by na spotřebu příznivě působila o něco nižší domácí cenová hladina. Ta by s ohledem na zpoždění v rámci měnověpolitického horizontu čtyř až šesti čtvrtletí rostla pomaleji o zhruba 0,3 p.b. Ve výsledku by tak spotřeba domácností v letech výhledu zpomalila růst o 0,3–0,2 p.b.

Tento scénář by měl rovněž negativní dopady na zahraniční obchod, kde by se projevil efekt mírné apreciaace koruny,² a došlo tak k určitému poklesu objemu exportů. Na druhou stranu by o něco silnější kurz koruny prostřednictvím dopadu na ceny dovozu do určité míry tlumil pokles spotřeby.

Uvedené efekty by se souhrnně projevíly v pomalejším růstu HDP v horizontu přibližně o 0,4–0,5 p.b., a s tím spojenou vyšší nezaměstnaností.

² Efekt apreciaace kurzu by však neznamenal výrazný pokles kurzu pod hranici 27 CZK/EUR stanovené ČNB zhruba do první poloviny roku 2017. V průměru jednotlivých let 2016 a 2017 by byl kurz na úrovni 27,0 CZK/EUR (stejně jako základní scénář) a 26,8 CZK/EUR (oproti 26,9 v základním scénáři).

Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře

		2015	2016	2017	2018
Základní scénář					
Hrubý domácí produkt	změna v %	4,2	2,5	2,6	2,4
Spotřeba domácností	změna v %	2,8	3,1	2,7	2,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	7,3	0,6	3,0	3,1
Export zboží a služeb	změna v %	7,0	5,5	5,9	6,0
Import zboží a služeb	změna v %	7,9	5,6	6,1	6,1
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,3	0,6	1,5	1,8
Míra nezaměstnanosti	v %	5,1	4,4	4,3	4,2
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	41,1	41,1	40,7	40,2
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2016					
Hrubý domácí produkt	změna v %	4,2	1,9	2,4	2,4
Spotřeba domácností	změna v %	2,8	2,5	2,3	2,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	7,3	-0,2	2,3	3,0
Export zboží a služeb	změna v %	7,0	4,1	5,5	6,0
Import zboží a služeb	změna v %	7,9	4,9	5,8	6,0
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,3	0,4	1,1	1,5
Míra nezaměstnanosti	v %	5,1	5,0	4,4	4,2
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,4	-0,8	-0,7	-0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	41,1	41,3	41,3	40,9
Alternativní scénář II. - vyšší úrokové sazby					
Hrubý domácí produkt	změna v %	4,2	2,0	2,2	2,3
Spotřeba domácností	změna v %	2,8	2,8	2,4	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	7,3	0,5	2,9	3,0
Export zboží a služeb	změna v %	7,0	5,5	5,9	6,0
Import zboží a služeb	změna v %	7,9	5,4	6,0	6,0
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,3	0,5	1,3	1,7
Míra nezaměstnanosti	v %	5,1	4,9	4,9	4,6
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,4	-0,7	-0,7	-0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	41,1	41,2	41,2	40,9
Alternativní scénář III. - vyšší ceny ropy					
Hrubý domácí produkt	změna v %	4,2	2,1	2,6	2,4
Spotřeba domácností	změna v %	2,8	2,6	2,7	2,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	7,3	0,5	2,9	3,0
Export zboží a služeb	změna v %	7,0	4,8	5,9	6,0
Import zboží a služeb	změna v %	7,9	5,0	6,0	6,1
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,3	0,9	1,6	1,8
Míra nezaměstnanosti	v %	5,1	4,7	4,3	4,2
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,4	-0,7	-0,6	-0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	41,1	41,2	40,9	40,3

Zdroj: ČSÚ (2016a), EIA (2016), Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

Podobně, avšak v menším rozsahu, jako v případě nižšího růstu HDP v EU, by příjmy sektoru vládních institucí byly ovlivněny nižším inkasem daní jak od podniků, tak od jednotlivců. S vyšší nezaměstnaností by rostly výdaje sektoru vládních institucí. Hlubší deficit v řádu 0,1–0,2 p.b. by se následně opět promítly do kumulace dluhu, na nějž by působily i samotné vyšší úrokové sazby. Ve výsledku by výše dluhu v závěru výhledu dosáhla úrovně 40,9 % HDP, tedy o 0,7 p.b. vyšší úrovně, než očekává základní scénář.

4.2.3 Vyšší cena ropy

Poslední zvažovaný scénář ukazuje možné dopady odlišného vývoje cen ropy oproti základnímu scénáři. Předpokládáme v něm, že současná, stále velmi nízká cena ropy, je jen přechodným jevem a již v průběhu roku 2016 by mohlo dojít k jejímu skokovému nárůstu o 30 %.³ Cena ropy by tak v průměru za rok 2016 skon-

³ Technicky ve scénáři předpokládáme, že v každém roce výhledu (počínaje rokem 2016) bude cena ropy o 30 % vyšší ve srovnání se základním scénářem.

čila na úrovni 53,2 USD/barel (namísto uvažovaných 40,9 USD/barel v základním scénáři). Pro roky 2017 a 2018 uvažujeme meziroční růst cen ropy na úrovni základního scénáře. Zvýšení ceny ropy, resp. jejich mírnější pokles v průměru za rok 2016, by se projevil především v nárůstu indexu cen dovozu, jak uvádí Tabulka 4.3. Vyšší cena ropy by se zároveň promítla i do nižšího růstu exportních trhů. Proto současně předpokládáme oslabení zahraniční poptávky (tempa růstu HDP v EU) aproximované nižším růstem v EU o cca 0,1 p.b. v roce 2016.

Efekty obou zmiňovaných šoků, tedy nárůstu cen ropy a nižšího růstu zahraniční poptávky, by na českou ekonomiku působily negativně, především v roce 2016. V dalších letech výhledu by se projevil už jen marginálně.

Primárním efektem vyšší ceny ropy by byl nárůst dovozních cen, které by se projevily přímým snížením objemu dovozu s mírně pozitivním dopadem do čistého exportu. Následně by však došlo i k poklesu objemu exportu vlivem růstu exportních cen a poklesu zahraniční poptávky. Růst spotřeby domácností by byl kvůli

relativně vyšším cenám zahraničního i domácího zboží o cca 0,5 p.b. pomalejší a o 0,1 p.b. pomaleji by v letech 2016 až 2018 rostly také investice do fixního kapitálu. Celkový dopad na růst reálného HDP v roce 2016 by tak byl v rozsahu -0,4 p.b.

Vlivem negativních změn v ekonomice by došlo ke snížení očekávané produkce firem, což by mohlo vést k tlakům na pokles mezd a přibližně o 0,3 p.b. vyšší míře nezaměstnanosti než v základním scénáři. Na růst cenové hladiny by v tomto případě měl kladný vliv (ve směru jejího vyššího růstu) růst cen importních vstupů, naopak negativní vliv by plynul z poklesu, resp. mírnějšího růstu mezd. Výsledně by tak míra inflace byla o 0,3 p.b. vyšší než v základním scénáři.

V důsledku nižšího inkasa daní způsobeného nižší dynamikou spotřeby, nižší produkcí firem a také poklesem tempa růstu mezd by saldo sektoru vládních institucí zaznamenalo negativní dopad v rozsahu -0,1 % HDP. To by se ve výsledku promítlo i do kumulace dluhu, který by tak byl oproti základnímu scénáři mírně vyšší.

Tabulka 4.3: Předpoklad alternativního scénáře vyšší ceny ropy

		2015	2016	2017	2018
Základní scénář					
Deflátor importu	<i>průměr 2010=100</i>	107,8	105,3	104,7	104,4
	<i>růst v %</i>	-1,5	-2,3	-0,6	-0,2
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	52,4	40,9	47,4	51,4
Alternativní scénář III. - vyšší ceny ropy					
Deflátor importu	<i>průměr 2010=100</i>	107,8	107,1	106,5	106,2
	<i>růst v %</i>	-1,5	-0,6	-0,6	-0,2
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	52,4	53,2	61,7	66,8

Zdroj: ČSÚ (2016a), EIA (2016), Výpočty MF ČR.

4.3 Ověření makroekonomického scénáře prognózami jiných institucí

Makroekonomický scénář KP byl rovněž porovnán s prognózami relevantních institucí. Šetření proběhlo v dubnu 2016 a jeho výsledky vycházejí z předpovědí 20 tuzemských institucí, k nimž byly přiřazeny aktuální prognózy EK (EK, 2016a) a Mezinárodního měnového fondu (MMF, 2016). Celý horizont KP však, alespoň pro některé ukazatele, pokrývají předpovědi pouze 13 institucí.

Základní tendence makroekonomického scénáře KP 2016 jsou s průměrem prognóz ostatních institucí konzistentní. Růst české ekonomiky, který by se v letech 2016–2019 mohl pohybovat okolo 2,5 %, by měl být tažen domácí poptávkou, a to jak spotřebou (domácností i vlády), tak investicemi do fixního kapitálu. Kladný příspěvek čistých vývozu by se měl postupně snižovat, v roce 2019 by již ale saldo zahraničního obchodu mělo růst HDP mírně tlumit.

Míra inflace by i letos měla zůstat velmi nízká, zejména vlivem protiinflačního působení ceny ropy. V roce

2017 by se sice růst spotřebitelských cen měl zrychlit, inflace by se ale i tak měla držet v dolní polovině tolerančního pásma inflačního cíle ČNB. Umírněný růst spotřebitelských cen by pak měl pokračovat i v letech 2018 a 2019.

Ekonomický růst by se měl na trhu práce projevovat pozitivně. Míra nezaměstnanosti by se tak měla dále pozvolna snižovat, zaměstnanost by naopak měla růst.

Jednotliví respondenti šetření z řad na vládě nezávislých institucí byli rovněž požádáni, aby makroekonomický scénář KP ohodnotili na škále konzervativní–realistický–optimistický. Ze 17 takto oslovených institucí (3 z 20 respondentů šetření jsou instituce závislé na vládě) jich makroekonomický scénář ohodnotilo 13, z čehož jej 12 institucí považuje za realistický a 1 za konzervativní. Na základě externího hodnocení na vládě nezávislých odborníků je tedy možné makroekonomický scénář KP považovat za realistický.

Tabulka 4.4: Srovnání scénáře Konvergenčního programu ČR s prognózami jiných institucí

	Průměr predikcí				KP duben 2016			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Růst reálných veličin								
Hrubý domácí produkt	2,5	2,7	2,5	2,3	2,5	2,6	2,4	2,4
Spotřeba domácností	3,0	2,8	2,6	2,7	3,1	2,7	2,4	2,3
Spotřeba vlády	2,3	1,9	1,7	1,9	2,1	1,6	1,4	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	1,8	3,4	4,1	4,0	0,6	3,0	3,1	3,1
Průměrná míra inflace (CPI)	0,7	1,7	1,8	1,9	0,6	1,4	1,8	1,9
Deflátor HDP (růst)	1,1	1,6	1,7	1,7	1,0	1,3	1,6	1,8
Zaměstnanost (VŠPS)	0,8	0,4	0,4	0,4	0,5	0,1	0,1	0,1
Míra nezaměstnanosti (VŠPS, úroveň v %)	4,6	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,2	4,2

Zdroj: MF ČR (2016a, 2016b).

5 Udržitelnost veřejných financí

Dlouhodobá udržitelnost patří mezi dlouhodobě diskutované otázky českých veřejných financí. Největší riziko představuje očekávaný demografický vývoj, který v následujících několika dekádách patrně významně zvýší poměr osob důchodového věku k ekonomicky aktivní populaci, i když poslední demografická prognóza EK (2014) vyznívá optimističtěji než předchozí.

5.1 Vládní strategie – reformy

Po úpravě parametrů systému důchodového pojištění v roce 2011 zaměřených na dlouhodobou udržitelnost průběžného veřejného penzijního systému (PAYG) byla provedena opatření v oblasti důchodového zabezpečení a systému veřejného zdravotního pojištění, jejichž cílem byla především krátkodobá resp. střednědobá konsolidace veřejných financí.

5.1.1 Současný stav průběžného veřejného penzijního systému

V reakci na nález Ústavního soudu zveřejněný pod č. 135/2010 Sb., který shledal část ustanovení zákona o důchodovém pojištění stanovující výpočet důchodového nároku (především paragraf o výši redukčních hranic) protiústavní, byl schválen s účinností od 30. září 2011 soubor parametrických změn důchodového systému (bližší viz MF ČR, 2012). Jde o úpravu redukčních hranic při výpočtu důchodu rozpočtově neutrálním způsobem a posun statutárního věku odchodu do důchodu bez pevné horní hranice s odstraněním zvýhodnění pro ženy s dětmi (tj. pro všechny osoby narozené v určitém roce bude aplikován jednotný věk odchodu do důchodu). Vláda v březnu 2016 schválila zavedení stropu pro důchodový věk a jeho pravidelnou revizi dle nejaktuálnějších demografických projekcí. Konkrétní výše (buď 65, nebo 67 let) stropu bude ještě diskutována.

Celkové zvyšování vyplácených důchodů (pravidelná valorizace) bylo původně pro roky 2013 až 2015 omezeno na třetinu růstu indexu spotřebitelských cen a třetinu růstu reálných mezd. Vláda však schválila novelu zákona č. 155/1995 Sb. (zákon č. 183/2014 Sb.), podle níž se platnost redukované valorizace zkracuje o rok s tím, že pro rok 2015 platí mimořádná valorizace ve výši 1,8 % (počítáno pro průměrný starobní důchod). Od 1. ledna 2016 je valorizační vzorec dán opět součtem plného růstu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd, navíc v únoru byla vyplacena mimořádná dávka ve výši 1 200 Kč.

Dne 17. února 2016 schválila vláda (usnesení č. 146) změnu v systému valorizace důchodů, která vládě částečně vrací možnost diskrece. Vláda tím zareagovala na aktuálně velmi nízké hodnoty inflace a následně nízké valorizace. Pokud by nastala situace, že zvýšení průměrného důchodu by dle standardního valorizačního vzorce nedosáhlo hodnoty 2,7 %, pak je vláda oprávněna zvýšit procentní výměru důchodu svým

nařízením až na hodnotu 2,7 %. Pokud by vycházela hodnota valorizace rovna nebo vyšší než 2,7 %, vláda k použití diskrece oprávněna není. Tato úprava by měla mít v dlouhodobých projekcích EPC/AWG vliv, vzhledem k aktuálním předpokladům o indexu spotřebitelských cen a reálných mezd, ve výši 0,2 p.b., tj. v roce 2060 by úroveň výdajů na penze byla 9,9 % HDP. Zároveň by se tímto návrhem rozhodné období pro zjišťování vývoje cen mělo o dva měsíce předsunout.

V oblasti předčasných důchodů byla od roku 2010 zpřísněna penalizace za odchod do předčasného starobního důchodu, čímž se snížila atraktivnost odchodu do důchodu před dosažením zákonné věkové hranice. Konkrétně byla zvýšena penalizační sazba pro období od 361. do 720. dne před dosažením statutárního důchodového věku z 0,9 % na 1,2 %. O toto procento je pak za každých započatých 90 dnů snížena procentní výměra starobního důchodu.

Vedle toho existuje systém tzv. předdůchodů, který umožňuje účastníkům doplňkového penzijního spoření (III. pilíř) čerpat jejich prostředky bez sankcí až 5 let před dosažením statutárního důchodového věku. Podmínkou předdůchodu je však výše naakumulovaných prostředků v soukromém III. pilíři, které mají zajistit měsíční penzi minimálně ve výši třetiny průměrné mzdy. Za roky, kdy dochází k čerpání předdůchodu, není následně krácen starobní důchod. Možnost čerpat předdůchod využilo do konce roku 2015 pouze 1125 osob s průměrně pobíranou dávkou ve výši 9 498 Kč. Z hlediska udržitelnosti důchodového systému má toto opatření zcela zanedbatelný vliv.

5.1.2 Zánik systému důchodového spoření

Reforma penzijního systému spočívala v zavedení důchodového spoření. Parlament ČR reformu schválil nejprve v listopadu roku 2011 a po vetu prezidenta došlo ke schválení reformy s konečnou platností v listopadu 2012. Důchodové spoření začalo fungovat od 1. ledna 2013. Pro bližší informace k tomuto systému viz MF ČR (2014).

K 31. prosinci 2015 bylo v systému důchodového spoření evidováno 84 680 osob. Výše převodů (tj. součet příspěvků na vrub průběžného veřejného systému a příspěvků placených z úspor účastníka) penzijním společností za rok 2015 převyšovala 1,4 mld. Kč.

Z této částky je téměř 92 % hrazeno zaměstnanci a pouze cca 8 % je hrazeno osobami samostatně výdělečně činnými. Podíl dobrovolných plátců je zcela zanedbatelný. Vyvedená částka z I. pilíře se na celkovém objemu podílí 60 %, tj. cca 0,9 mld. Kč.

Systém důchodového spoření byl zrušen s platností od 1. ledna 2016, přičemž celý proces bude trvat do konce roku 2016 (zákon č. 376/2015 Sb.). Do 31. března 2016 penzijní společnosti oznámily účastníkům ukončení důchodového spoření. Prostředky naakumulované v tomto systému dostanou účastníci zpět buď převedením na účet v systému penzijního připojištění se státním příspěvkem nebo doplňkového penzijního spoření (III. pilíř), nebo jim budou vyplaceny na bankovní účty či v hotovosti. Penzijní společnosti vyplatí účastníkům jejich prostředky dle zvoleného způsobu v období od 15. října 2016 do 31. prosince 2016. Náklady na zrušení systému důchodového spoření se podle odhadu MF mohou vyšplhat až na 1 mld. Kč, přičemž budou kryty ze státního rozpočtu.

5.1.3 Změny v systému zdravotnictví

Pomocí úhradového mechanismu (vyhláška č. 273/2015 Sb.) je v roce 2016 v rámci systému veřejného zdravotního pojištění plánováno přerozdělit na zdravotní služby prostřednictvím zdravotních pojišťoven mezi jednotlivá zdravotnická zařízení 252,0 mld. Kč (tj. 5,4 % HDP), což je o cca 8,3 mld. Kč více než v roce 2015 (tj. plánovaný meziroční růst výdajů na zdravotní péči činí 3,4 %). Zvýšení výdajů zajišťuje ve všech segmentech zdravotní péče dostatečný nárůst úhrad na pokrytí zvýšení osobních nákladů ve výši 5% nárůstu platových tarifů v roce 2016. Největší růst výdajů na zdravotní péči je plánován v segmentu lůžkové péče, a to o cca 5,3 mld. Kč. Z toho 4,3 mld. Kč připadá na zvýšení úhrad poskytovatelům zdravotních služeb, které bude kompenzovat očekávané navýšení platů a zároveň pokryje nárůst produkce u převážně specializovaných pracovišť, a cca 1 mld. Kč náleží přirozenému růstu léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely. V segmentu ambulantní péče je plánován růst výdajů o cca 2,2 mld. Kč, který je způsoben převážně přirozeným růstem tohoto segmentu a nárůstem objemu péče ovlivněným zrušením regulačních poplatků za klinické vyšetření (zákon č. 256/2014 Sb.). Poslední významnou položkou je růst výdajů za léky na recept, kde je předpokládán nárůst o cca 1 mld. Kč způsobený primárně zaváděním nových léčiv na trh a vyčerpáním potenciálu úspor. Celková bilance systému veřejného zdravotního pojištění je v roce 2016 plánována s nepatrným přebytkem (odhadované saldo podle zdravotně pojistných plánů činí cca 0,5 mld. Kč, což je zlepšení o 0,3 mld. Kč oproti roku 2015). Téměř

vyrovnaná bilance systému je umožněna díky souvztáhnému očekávanému meziročnímu růstu výběru pojistného na veřejné zdravotní pojištění o cca 6,1 mld. Kč (tj. o cca 3,2 %) v důsledku růstu objemu mezd a platů a snížení míry nezaměstnanosti. Od 1. ledna 2016 rovněž došlo ke zvýšení vyměřovacího základu pro pojistné na zdravotní pojištění u tzv. státních pojištěnců na 6 444 Kč (nařízení vlády č. 158/2015 Sb.). Měsíční platba státu za státního pojištěnce se tak zvýšila o 25 Kč na 870 Kč (dopad cca 1,8 mld. Kč).

V současné době je diskutováno několik modelů valorizace plateb za státního pojištěnce, jejichž záměrem je dosáhnout proticykličnosti plateb státu za státního pojištěnce ve vztahu k ekonomickému růstu a také zajistit dlouhodobou udržitelnost systému veřejného zdravotního pojištění. Dále má vláda v plánu zavést nový model přerozdělování pojistného na zdravotní pojištění s cílem zohlednit v tomto modelu chronické nemoci pojištěnců, a s tím spojené zvýšené náklady na zdravotní služby. S plánovanou účinností od 1. ledna 2017 by mělo být pojistné na zdravotní pojištění přerozdělováno mezi jednotlivé zdravotní pojišťovny podle nových nákladových skupin, kdy stávající dva demografické ukazatele (věk a pohlaví) budou doplněny o ukazatel průměrné roční spotřeby určitých léčiv pojištěncem zařazeným v tzv. farmaceuticko-nákladové skupině (tzv. *Pharmacy-based Cost Groups* (PCG) model).

V roce 2016 pokračuje realizace projektu DRG Restart (úhrady za případový paušál), jehož zavedením by došlo k přenastavení systému úhrad akutní lůžkové péče. Cílem je vytvořit určitý počet klinicky a ekonomicky definovaných skupin podle případů akutní hospitalizace a umožnit porovnávat relativní nákladovost u případů zařazených do těchto skupin. Systém DRG by tak měl odrážet reálné ceny výkonů, které se následně odrazí v platbách zdravotních pojišťoven. Zavedením systému DRG se tak očekává dosažení vyšší efektivity ve financování lůžkové péče díky lepšímu vynakládání prostředků pro některé specializované výkony, které v současnosti nejsou plně hrazeny ze strany zdravotních pojišťoven. Nezbytností pro implementaci tohoto projektu je novela zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (schválena Senátem Parlamentu ČR dne 20. dubna 2016), pomocí níž bude možné vybudovat Národní zdravotnický informační systém, který poskytne přehled o dostupnosti a kvalitě léčebné péče. Jeho důležitou součástí bude Národní registr zdravotnických pracovníků, který by měl pomoci sledování demografické struktury pracovníků a vývoje kapacit ve zdravotnictví zvýšit efektivitu poskytování zdravotních služeb.

5.2 Fiskální dopady stárnutí populace

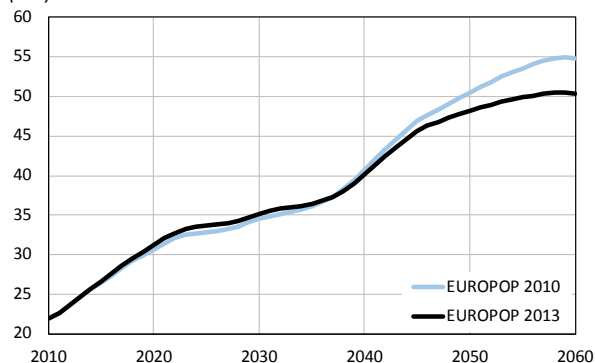
Výsledky dopadů stárnutí populace vycházejí z dlouhodobých projekcí prováděných ve spolupráci s Pracovní skupinou pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku Rady EU. Analýzy vývoje jsou založeny na předpokladech o demografickém vývoji (EUROPOP) a makroekonomickém rámci metodicky konzistentním pro země EU a Norska. Uvedené projekce tedy neodrážejí aktuální střednědobý makroekonomický a fiskální výhled ČR. Projekce jsou prováděny za předpokladu nezměněných politik, tedy vypovídají o systému, který je v době tvorby projekcí legislativně zakotven. Dlouhodobé analýzy nemají za cíl predikovat konkrétní hodnoty, ale zobrazují pouze trendy a dynamiku v dlouhém horizontu. Aktuální projekce končí v roce 2060.

Poslední aktualizace dlouhodobých projekcí proběhla na podzim roku 2014 (EK, 2014) v souvislosti s loňskou Zprávou o stárnutí populace (EK, 2015).

Jako nejproblematictější se ze současného pohledu jeví oblast výdajů na zdravotní služby ze systému veřejného zdravotního pojištění (viz Tabulka P.7). Ty vzrostou z výchozí úrovně 5,7 % HDP v roce 2013 na 6,7 % HDP v roce 2060. Nejrychlejší nárůst vykazují výdaje na dlouhodobou péči (0,7 % HDP v roce 2013), jejichž objem se pravděpodobně zdvojnásobí. Objemově však jde o menší položku výdajů.

Co se týče oblasti penzí, které byly dosud nejvýznamnější z hlediska nárůstu výdajů, ty by měly ze současných 9,0 % HDP v roce 2013 vzrůst na úroveň 9,7 % HDP v roce 2060. Negativním faktorem zůstává demografický vývoj, nicméně aktuální demografická projekce je pro ČR příznivější než projekce v minulých kolech. Lépe se z tohoto pohledu vyvíjí podíl populace v aktivním věku v relaci k důchodcům (viz Graf 5.1), což s sebou přináší i pozitivnější makroekonomický výhled díky příznivějšímu vývoji na trhu práce.

Graf 5.1: Demografická míra závislosti (65+/15–64) (v %)

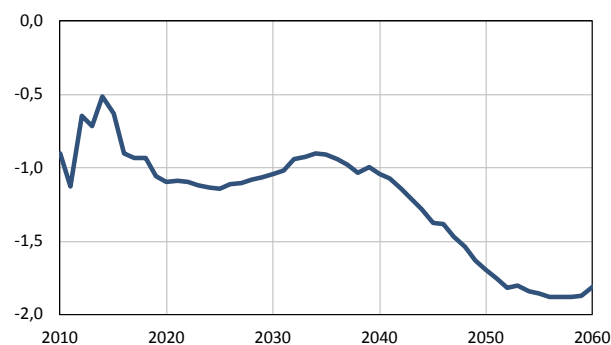

Zdroj: EK (2011, 2014).

Výsledná projekce salda důchodového systému (viz Graf 5.2) uvažuje kromě uvedených výdajů na penze také příjmy z titulu pojistného, které jsou ve všech letech projekce na úrovni 7,9 % HDP. Tento předpoklad vyplývá z uvažované neměnné příspěvkové sazby na důchodové pojištění v čase, stejně jako předpokladu relativně konstantního podílu náhrad zaměstnancům na HDP, zabudovaném v makroekonomickém scénáři. Očekáváme, že do roku 2040 bude saldo relativně stabilní na úrovni kolem -1 % HDP. V dalším období bude na necelé dvě dekády působit nepříznivý demografický vývoj a saldo klesne téměř k -2 % HDP před koncem horizontu projekce. Minima dosáhne v roce 2057, v následujících letech se začne deficit snižovat.

Graf 5.2: Odhadované saldo důchodového účtu dle projekcí MF

(v % HDP)

Zdroj: Rok 2010–2015 skutečnost dle Státního závěrečného účtu. Rok 2016–2060 projekce dle MF ČR a Pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku.

Obdobný vývoj je patrný prakticky u všech projektovaných složek penzijních výdajů. Maximálních hodnot dosahují vždy těsně před koncem sledovaného období (v roce 2057), což naznačuje obrat a následný pokles ve výdajích za horizontem projekcí (po roce 2060). Tento aspekt má samozřejmě vliv i na hodnotu indikátoru udržitelnosti S2 (viz níže), který je v rámci metody Pracovní skupiny pro stárnutí populace (EK, 2016c) koncem projekce v roce 2060 tlačěn nahoru. Za stávajících podmínek a nastavení je tak systém důchodového pojištění s ohledem na stabilizaci v závěru horizontu projekce v podstatě udržitelný.

Naproti tomu průběh ostatních projektovaných složek výdajů závislých na věkové struktuře (zdravotnictví, dlouhodobá péče, vzdělávání) vykazuje soustavný rostoucí trend v celém horizontu projekce.

5.3 Analýza udržitelnosti

Analýza udržitelnosti, jež vychází z dlouhodobých projekcí, identifikuje rozsah nutné fiskální konsolidace pro zajištění stability veřejných financí. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které ukazují, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se v odpovídajícím rozsahu snížil podíl výdajů nebo zvýšil podíl příjmů na HDP.

Evropská komise publikuje standardně tři indikátory udržitelnosti (viz EK, 2016c). Indikátor S1 obecně vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale zlepšit primární strukturální saldo sektoru vládních institucí, aby vládní dluh v roce 2030 činil 60 % HDP. Ten pro ČR v současnosti dosahuje -0,6 % HDP (zlepšení z 0,1 % HDP).

Indikátor S2 určuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu. Podle poslední Zprávy o fiskální udržitelnosti EK (2016c) nabývá hodnoty 3,2 % HDP (zlepšení z 5,5 % HDP).

V neposlední řadě indikátor S0 indikuje možná fiskální nebo finanční rizika v krátkém období. Jde o kompozitní předstihový indikátor složený makrofinančních a fiskálních ukazatelů, které se v minulosti ukázaly jako

relevantní pro detekování fiskálních rizik v blízké budoucnosti. Svou povahou je tak odlišný od zbylých dvou indikátorů S1 a S2, které určují nutnou fiskální konsolidaci, S0 naproti tomu kvantifikuje míru rizika. Pro ČR je aktuálně hodnota indikátoru S0 kolem 0,11, což je hluboko pod kritickou mezí 0,43.

ČR je tak v současné době hodnocena jako středně riziková země v oblasti dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Důvodem je hodnota indikátoru S2, ačkoliv hodnoty indikátorů S0 a S1 odpovídají spíše riziku nízkému. To potvrzuje skutečnost, že ČR by dále měla provádět opatření na posílení dlouhodobé udržitelnosti. S ohledem na výsledky projekcí v podkapitole 5.2 pak primárně v oblasti systému zdravotnictví.

Tabulka 5.1: Indikátory udržitelnosti S1 a S2 pro ČR
(v % HDP)

	S1	S2
Náklady stárnutí	0,7	2,4
Vliv fiskální pozice	0,2	0,8
Vliv výše dluhu	-1,5	
Celkem	-0,6	3,2

Zdroj: EK (2016c).

5.4 Záruky vládního sektoru

Z pohledu dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí se vedle dopadů stárnutí populace zaměřujeme i na stav poskytnutých garancí sektoru vládních institucí. Zvýšení výdajů sektoru vládních institucí představují garance ve chvíli, kdy nebudou dlužníci své závazky, na něž je poskytnuta garance, schopni splácet. Celková výše záruk na konci roku 2015 činila 3,9 % HDP.

Majoritní podíl na garancích sektoru vládních institucí vykazují státní záruky, a to zejména záruka za bankovní sektor, konkrétně v kauze převzetí Investiční a poštovní banky bankou ČSOB (3,4 % HDP). U této záruky se na základě jednostranného prohlášení ČSOB počítá se splatností v roce 2016 a očekává se splacení pouze zlomku její hodnoty. Doposud bylo uhrazeno 5,8 mld. Kč, přičemž v roce 2015 nebyla z tohoto titulu vyplacena žádná finanční kompenzace. Další významnou částí celkové hodnoty stavu státních záruk je položka rozvoje infrastruktury ve výši 0,2 % HDP. Ta ale trvale klesá, neboť financování rozvoje infrastruktury je od roku 2001 řešeno úvěry od Evropské investiční banky, které se přímo promítají do dluhu sektoru vládních institucí. Do státních záruk je dále řazena záruka na zajištění půjčky ČNB pro Mezinárodní měnový fond z devizových rezerv ČNB, jejíž čerpání úvěrový rámec je ke konci roku 2015 necelých 0,4 mld. Kč. Její výše je závislá na konkrétním čerpání v daném roce, přičemž příslibená hodnota od ČNB činí 2,53 mld. Kč.

V roce 2015 nebyla poskytnuta žádná nová státní záruka.

Oproti minulému KP došlo k poklesu stavu vládních záruk v důsledku zařazení všech příspěvkových organizací a veřejných zdravotních zařízení do sektoru vládních institucí. Vládní záruky poskytnuté těmto subjektům tak byly konsolidovány v rámci sektoru. Dopad na stav vládních záruk činí -0,2 mld. Kč.

Nad rámec státních záruk počítáme v sektoru vládních institucí se zárukami ve výši 0,2 % HDP. Nejvýznamnější z nich je poskytnutá záruka Dopravnímu podniku hlavního města Prahy na odložené splátky na nákup tramvají ve výši 6,7 mld. Kč v roce 2015 a dále také záruky poskytnuté územními samosprávnými celky na úvěry spojené s bytovými potřebami (0,7 mld. Kč).

V roce 2016 se očekává úhrada v oblasti státních záruk ve výši 0,1 % HDP a pokles stavu vykazovaných státních záruk na hodnotu 3,6 % HDP v důsledku úhrad splatných částek a splacení úvěrů. Zcela splacen bude úvěr Evropské investiční bance určený na financování výstavby II. železničního koridoru Správy železniční dopravní cesty a úvěr určený na nákup a modernizaci železničního vozového parku Českých drah.

V roce 2016 nepředpokládáme poskytnutí žádné nové státní záruky.

6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje

Vláda ČR se zaměřuje na racionalizaci a zvýšení efektivity fungování sektoru vládních institucí, odstranění různých forem plýtvání a zvýšení transparentnosti. Plnění těchto cílů je patrné například v zavedení centrálního registru smluv nebo v připravovaném návrhu zákona o řízení a kontrole veřejných financí. U ekologických závazků se u většiny veřejných zakázek malého rozsahu otevřela výběrová řízení, a tím došlo ke snížení jejich ceny. Z pohledu veřejných financí je jednoznačnou prioritou vyšší objem vybraných daní bez nutnosti zvyšování daňového zatížení na straně příjmů a schopnost poskytnout větší objem veřejných statků bez nutnosti navyšování celkových výdajů.

6.1 Výhled daňové politiky v letech 2016 až 2019

6.1.1 Východiska daňové politiky

Východiskem strategie daňové politiky je programové prohlášení vlády. Jednou z hlavních priorit je boj s daňovými úniky a zvýšení efektivity výběru daní. Stěžejním předpokladem zavádění souvisejících opatření je nejen jejich pozitivní dopad na daňové příjmy bez nutnosti zvyšování statutárních sazeb či základů daní, ale i narovnání tržního prostředí. Očekávaný nárůst daňových příjmů tak může v budoucnosti poskytnout vládě dodatečný prostor pro případné snížení daní nebo daňových odvodů. Kromě těchto opatření rovněž započaly práce na novém zákoně o daních z příjmů.

6.1.2 Připravovaná a realizovaná opatření proti daňovým únikům

Klíčovými opatřeními v boji proti daňovým únikům jsou zavedení kontrolního hlášení k dani z přidané hodnoty a elektronické evidence tržeb. Kontrolní hlášení vstoupilo v účinnost 1. ledna 2016. Cílí na podvody s neoprávněně nárokovánými nadměrnými daňovými odpočty. V prvním čtvrtletí roku 2016 byl schválen zákon o evidenci tržeb (zákon č. 112/2016 Sb.), který má zamezit zatajování zdanitelných příjmů. Působnost elektronické evidence tržeb je ve srovnání s kontrolním hlášením širší a bude mít dosah, vedle příjmů na dani z přidané hodnoty, i na daně z příjmů fyzických a právnických osob a výběr příspěvků na sociální zabezpečení. V souvislosti se zavedením elektronické evidence tržeb byla schválena změna zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Přináší zavedení jednorázové slevy na dani z příjmů pro podnikající fyzické osoby, jimž v daném roce vznikla povinnost evidovat tržby. S návrhem zákona o evidenci tržeb bylo jako dodatečné kompenzační opatření schváleno přeřazení stravovacích služeb ze základní do snížené sazby daně z přidané hodnoty, tj. z 21 % na 15 % (změna zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty). Dílčí fiskální dopady jsou uvedeny v subkapitole 3.2.1.

V průběhu roku 2015 došlo k rozšíření aplikace mechanismu přenesení daňové povinnosti (tzv. *reverse charge*) na vybrané druhy zboží a služeb, konkrétně na mobilní telefony, notebooky, herní konzole, drahé kovy a také vybrané obiloviny a technické plodiny včetně olejnatých semen a cukrové řepy. Od 1. ledna

2016 je mechanismus přenesení daňové povinnosti využíván pro nemovité věci a od 1. února 2016 je rozšířen i na dodání zemního plynu a elektřiny.

Na jaře roku 2015 ČR, společně s dalšími třemi členskými státy EU, zaslala žádost o výjimku EK týkající se plošného užití režimu přenesení daňové povinnosti (veškerá zdanitelná plnění nad 10 000 EUR). Žádost však byla zamítnuta s tím, že není v souladu s platnou legislativou EU. S ohledem na zveřejněný Akční plán o dani z přidané hodnoty (EK, 2016b) bude ČR usilovat o derogaci, která by umožnila zavedení přenesení daňové povinnosti (*reverse charge*) na zdanitelná plnění nad 10 000 EUR.

Prokazování původu majetku

Se schválením vládního návrhu zákona o změně zákona v souvislosti s prokazováním původu majetku (sněmovní tisk č. 504) budou zavedeny mechanismy, které zlepší možnost správců daně odhalit nepřiznané nebo zatajené příjmy a následně je zdanit. Zákon umožní správci daně vyzvat poplatníka k prokázání příjmů, pokud existuje významný rozdíl mezi nárůstem jmění poplatníka, jeho spotřebou nebo jiným vydáním a příjmy vykázanými v daňovém přiznání. Poplatník bude povinen prokázat, že majetek byl financován z příjmů, které byly řádně zdaněny nebo zdanění nepodléhají. Pokud poplatník důkazní břemeno neunes, bude mu základ daně, respektive daň, stanoven podle pomůcek zvláštním způsobem. Správce daně zároveň vyměří penále z částky stanovené daně ve zvýšené výši 50 % nebo 100 %, pokud neposkytnutí součinnosti poplatníka závažně ztížilo nebo bránilo stanovení daně. Správce daně může také v určených případech vyzvat k podání prohlášení o majetku, pokud podle předběžného závěru hodnota majetku poplatníka přesahuje 10 mil. Kč.

Mezinárodní výměna informací o finančních účtech

V roce 2015 poprvé proběhla automatická výměna informací o finančních účtech podle tzv. Dohody FAT-CA uzavřené mezi ČR a Spojenými státy americkými. Výměna informací o zahraničních účtech českých občanů bude v roce 2016 rozšířena na dalších několik desítek států. Česká finanční správa tak bude mít každoročně k dispozici podrobné informace o zůstatcích

na účtech českých daňových poplatníků v zahraničí, a to bez nutnosti individuálních žádostí, což by mělo vést ke zrychlení a zefektivnění některých daňových řízení.

Centrální evidence účtů

Na začátku února 2016 vláda schválila návrh zákona MF ČR a ČNB na zřízení Centrální evidence účtů. Registr bude spravovat ČNB a budou v něm evidovány existující účty fyzických a právnických osob u komerčních bank a družstevních záložen. V případě důvodného podezření z trestné činnosti budou moci Generální ředitelství cel a Generální finanční ředitelství požadovat evidované informace v rámci odhalování závažných daňových úniků i jiné trestné činnosti. Při boji s trestnou činností je budou moci požadovat i státní zástupci, soudci, zpravodajské služby a Finanční analytický útvar MF ČR. Rychlé získání informací by mělo napomoci k efektivnějšímu boji proti daňovým únikům, praní špinavých peněz či financování terorismu. Ke zprovoznění registru by mělo dojít po šestnácti měsících od uvedení zákona v platnost.

6.1.3 Zefektivnění výběru daní

Opatření v oblasti zjednodušení daňového systému se týkají zefektivnění činnosti finanční správy a vyšší míry elektronizace oběhu daňových dokladů ve prospěch snížení administrativních nákladů a zrychlení schopnosti správce daně reagovat na aktuální hrozby daňových úniků. Konkrétně jde o zavedení povinnosti všech plátců daně z přidané hodnoty od 1. ledna 2016 podávat daňové přiznání pouze elektronicky, což přináší možnost rychleji reagovat na případné daňové podvody a efektivněji jim zabráňovat. Povinnost podávat elektronická přiznání byla od roku 2015 zavedena i pro většinu subjektů podléhajících dani z příjmů právnických osob a možnost podávat elektronická přiznání se týká i dalších daní. Na portálu daňové správy jsou pro tento účel přístupná přiznání s možností on-line kontroly zadávaných údajů. Elektronizace snižuje náklady jak na straně správce, tak i daňového subjektu.

6.2 Další aspekty daňové politiky

Díky lepšímu výběru daní a důslednému boji proti daňovým únikům byl vytvořen další prostor pro snížení daňové zátěže vybraných skupin obyvatel i v roce 2016. V rámci podpory rodin s dětmi bylo zvýšeno daňové zvýhodnění na druhé dítě o 100 Kč měsíčně a na třetí a další dítě o 300 Kč měsíčně ve srovnání se stavem z roku 2015.

Dále došlo v roce 2016 k rozšíření podmínek pro poskytování slevy na dani za umístění dítěte předškolního věku v zákonem vyjmenovaných zařízeních. Poplatník může uplatnit výdaje za umístění dítěte v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy až do výše minimální mzdy.

Dalším opatřením v této oblasti je možnost změny místní příslušnosti správce daně z virtuální adresy daňového subjektu do místa skutečné ekonomické činnosti subjektu. Toto opatření zefektivňuje vyhledávací činnosti a kontrolní postupy v rámci celé ČR, napomáhá k efektivnějšímu rozvržení personálních kapacit, a tím i zlepšení služeb pro daňové poplatníky. Možnost změny místní příslušnosti správce daně vstoupila v účinnost od 1. ledna 2015. Uvedená opatření v kombinaci s nově zavedeným kontrolním hlášením umožní větší soustředění daňové kontroly na problémové subjekty, jež řádně nesplní své daňové povinnosti.

6.1.4 Výhled do budoucnosti

Hlavním předpokladem pro budoucí nastavení daňové politiky je úspěšná aplikace opatření proti daňovým únikům. V případě jejich plné účinnosti v ekonomice předpokládáme, že přinesou ročně dodatečné daňové příjmy v rozsahu cca 20 až 30 mld. Kč. Dle prohlášení vlády ČR by tyto dodatečné prostředky mohly být využity na další snížení daňového zatížení. S ohledem na časový prostor mezi zavedením všech opatření proti daňovým únikům, jejich plným promítnutím a vyhodnocením dopadů lze předpokládat, že jakékoliv změny v daňovém zatížení budou realizovány nejdříve v následujícím volebním období.

V současné době rovněž započaly práce na novém zákoně o daních z příjmů, v rámci kterého bude komplexně řešena problematika „superhrubé“ mzdy, solidární přírůžky a obecně zdanění OSVČ a zaměstnanců. Společně s připravovaným novým zákonem o dani z příjmů je připravován institut tzv. samovyměření. Primárně by měl znamenat zjednodušení procesu správy daní, posílení právní jistoty a snížení administrativní zátěže na straně správce daně i daňového subjektu. Podstatou projektu je automatické stanovení daně ve výši, kterou daňový subjekt uvede ve svém daňovém přiznání. Samovyměření má přinést významné snížení administrativy a možnost využití personálních kapacit v kontrolní činnosti.

Vládní návrh zákona o dani z hazardních her (sněmovní tisk č. 579) zvyšuje stávající sazbu a rozšiřuje okruh zdanitelných položek. Zákon také legalizuje podnikání v oblasti hazardních her zahraničním subjektům v ČR, zejména možnosti využití internetu pro zprostředkování her, což umožní jejich řádné zdanění a zvýší efektivitu výběru loterijní daně.

K nárůstu nepřímých daní by mělo dojít v důsledku postupného zvyšování sazeb spotřební daně z tabákových výrobků v letech 2016–2018. V oblasti tabákových výrobků dochází v roce 2016 k vyššímu nárůstu zdanění tabáku ke kouření a doutníků ve srovnání s cigaretami.

6.3 Rozpočtové určení daní

Poslední novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (zákon č. 391/2015 Sb.) s účinností od 1. ledna 2016 zvýšila podíl krajů na výnosech daně z přidané hodnoty ze 7,86 % na 8,92 % celostátního výnosu (jedná se tak o návrat k hodnotě platné do roku 2011). V důsledku této úpravy počítáme se zvýšením příjmů krajů (resp. poklesem příjmů státního rozpočtu) o cca 3,5 mld. Kč. S účinností od 1. ledna 2017 pak dojde k navýšení podílu obcí na celostátním

hrubém výnosu daně z přidané hodnoty ze současných 20,83 % na 21,4 %. Tato změna by měla do rozpočtů obcí přinést dodatečných 2,1 mld. Kč. Naproti tomu se od stejného data ruší 30% podíl obcí na výnosu daně z příjmů fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti, což sníží příjmy obcí o 1,2 mld. Kč. Celkem tedy dojde od 1. ledna 2017 k navýšení příjmů obcí o cca 0,9 mld. Kč.

6.4 Racionalizace výdajů vládního sektoru

Za jednu z hlavních priorit vláda označila ve svém programovém prohlášení výraznou racionalizaci hospodaření státu a audit majetku státu, včetně jeho důsledné centrální evidence (Programové prohlášení vlády, 2014). V souladu s ním proběhly během roku 2014 hloubkové audity hospodaření na vybraných ministerstvech. Na základě auditu byl připraven MF ČR návrh zákona o řízení a kontrole veřejných financí. Návrh zákona stanovuje povinnost určit odpovědnost konkrétních osob v systému řízení a kontroly veřejných financí, čímž omezí duplicitu v kontrolách dotací. Zavedení výborů pro audit na jednotlivých ministerstvech i na úrovni vlády by mělo zefektivnit kvalitu a nezávislost interních auditů. Spolu s tím budou také jasně stanovena pravidla pro hodnocení projektů a uplatňování mezinárodních standardů pro audit.

Dle usnesení vlády č. 924/2014 začal od roku 2016 nákup konkrétních komodit prostřednictvím systému centrálního nákupu státu. Účast v tomto systému je povinná (při respektování určitých omezení) pro ústřední orgány státní správy a jejich podřízené organizace. Na základě znalosti struktury výdajů vybraných resortů a provedených analýz dobré praxe v oblasti centrálních nákupů v pěti zemích EU byl usnesením vlády č. 289/2015 stanoven seznam komodit zařazených do centrálního nákupu státu. Finanční objem komodit, na které by se měl v letech 2016–2020 centrální nákup vztahovat, činí cca 13 mld. Kč.

K 1. červenci 2016 vstupuje v platnost zákon č. 340/2015 Sb., o registru smluv. Jeho cílem je zvýšit transparentnost při nakládání s finančními prostředky veřejného sektoru, omezit potenciál pro korupci a ve svém důsledku přispět ke snížení nákladů při nákupu zboží a služeb. Všechny úřady a rovněž státní firmy, jejichž akcie se neobchodují na burze, budou mít po-

vinnost zveřejnit v informačním systému veřejné správy uzavřené smlouvy s plněním vyšším než 50 tis. Kč bez daně z přidané hodnoty. Pro smlouvy uzavřené po 1. červenci 2017 bude platit, že nezveřejněná smlouva nebude účinná a nebude-li uveřejněna v registru ani do 3 měsíců od svého uzavření, bude platit, že je od počátku zrušena.

Hospodárnější nakládání s nemovitým majetkem státu přináší využívání Centrálního registru administrativních budov, který eviduje všechny administrativní budovy ve vlastnictví státu. Systém poskytuje státním institucím lepší přehled o volných a využitých administrativních plochách v majetku státu. Pomáhá tak optimalizovat dislokaci vládních institucí a identifikovat nepotřebný majetek, který je následně nabízen k prodeji. K efektivnějšímu nakládání s majetkem státu má přispět také novela zákona o majetku České republiky (provedená zákonem č. 51/2016 Sb.), která nabyla účinnosti 1. března 2016. Novela zákona mj. posiluje pravomoci Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, pod který je tak převáděn nepotřebný nemovitý majetek státu, a dovoluje mu při prodeji státního majetku formou veřejné dražby využívat vlastní zaměstnance, a tím významně ušetřit na nákladech spojených s prováděním dražby s využitím smluvního dražebníka.

Výrazného snížení cen se podařilo dosáhnout zprůhledněním způsobu zadávání veřejných zakázek souvisejících s ekologií. Zavedením nových pravidel, kdy jsou dodavatelé vybíráni výhradně v otevřených výběrových řízeních, je dosahováno zhruba poloviční úspory oproti nabídkové ceně vítězného uchazeče tzv. Ekotendru. Jen na dosud zadaných zakázkách se tímto způsobem ušetřilo na výdajích 1 mld. Kč.

6.5 Skladba výdajů sektoru vládních institucí

V letech 2009–2014 je patrný klesající trend, případně stagnace, celkové výše výdajů sektoru vládních institucí v relaci k HDP, s výjimkou roku 2012. V roce 2012 byly celkové výdaje ovlivněny nárůstem výdajů v kategorii Všeobecné veřejné služby, jenž je dán jed-

norázovým zaúčtováním finančních kompenzací v rámci majetkového vypořádání s církvemi a náboženskými společnostmi (dopad 1,5 % HDP) a plošnou korekcí v refundacích prostředků EU (0,3 % HDP). V roce 2015 došlo ke změně celkové výše výdajů sek-

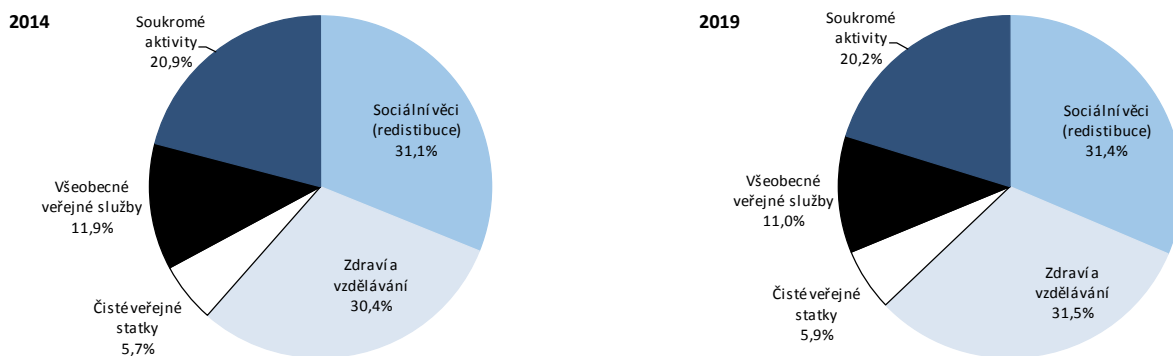
toru vládních institucí (zatím přepočteno ze strany ČSÚ pouze do roku 2011) v důsledku jeho rozšíření o veřejná zdravotnická zařízení mající formu obchodní společnosti, zbylé příspěvkové organizace a některé další subjekty se znaky vládní instituce (blíže MF ČR, 2015c). Toto rozšíření mělo rovněž za následek změnu výše výdajů u jednotlivých kategorií dle klasifikace COFOG (zejména u výdajů na Zdraví, Sociální věci a Soukromé aktivity).

I přes klesající tendenci celkové výše výdajů sektoru vládních institucí v poměru k HDP, došlo v letech 2009–2014 k jejich cca 2% průměrnému růstu v absolutním vyjádření. Největší příspěvek na růstu výdajů vykazovaly v průměru výdaje na Sociální věci a výdaje na Zdraví a vzdělávání.

V letech výhledu očekáváme pokračování klesajícího trendu výše výdajů sektoru vládních institucí v relaci na HDP. V roce 2019 by mělo v porovnání s rokem 2014 dojít k poklesu výdajů sektoru vládních institucí o 2,1 p.b. Předpokládáme, že v roce 2019 bude podíl výdajů sektoru vládních institucí směřující na sociální a zdravotní zabezpečení obyvatel na úrovni 50,1 % celkových výdajů sektoru (tj. 20,4 % HDP), což ve srovnání s rokem 2014 znamená zachování obdobné relace jak v poměru k HDP, tak v podílu na celkových výdajích.

Graf 6.1 zachycuje skladbu výdajů sektoru vládních institucí v roce 2014 a jejich očekávanou strukturu v roce 2019. Projekce ukazuje během daného období na pokles podílů výdajů na Všeobecné veřejné služby a Soukromé aktivity ve prospěch výdajů na Zdraví a vzdělávání a výdajů na Čisté veřejné statky.

Graf 6.1: Struktura výdajů vládního sektoru ve funkčním členění
(v % celkových výdajů)

Pozn.: Kategorie čisté veřejné statky zahrnuje Obranu, Veřejný pořádek a bezpečnost. Soukromé aktivity jsou souhrnem Ekonomických záležitostí, Ochrany životního prostředí, Bydlení a společenské infrastruktury, Recreace, kultury a náboženství. Pro podrobnosti ke členění viz ECB (2009).
Upozornění: Graf nezahrnuje predikci, nýbrž projekci struktury výdajů na základě platných či zamýšlených diskrečních opatření vlády.
Zdroj: ČSÚ (2016d). Výpočty MF ČR.

7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky

Kvalitní a důvěryhodný národní institucionální rámec fiskální a rozpočtové politiky představuje základní předpoklad pro zdravé a udržitelné veřejné finance. Vláda v této souvislosti projednala a schválila návrhy právních předpisů o rozpočtové odpovědnosti, zároveň byly přijaty kroky k posílení daňové správy a snížení daňových úniků a řada opatření k zajištění transparentnosti a efektivnosti systému veřejných financí v ČR.

7.1 Rozpočtová odpovědnost a vládní finanční statistika

Vláda v únoru roku 2015 schválila soubor návrhů právních předpisů v oblasti rozpočtové odpovědnosti (sněmovní tisky č. 411, 412 a 413). Tyto návrhy následně začala projednávat Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Prostřednictvím zmíněných předpisů by měla být mj. zajištěna transpozice směrnice Rady č. 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských států do vnitrostátního právního řádu. Obsah předpisů již byl podrobně popsán v aktualizaci Konvergenčního programu předložené v roce 2015 (MF ČR, 2015a), proto je v této verzi uvedeno pouze shrnutí hlavních parametrů navrhované úpravy a včetně vybraných dočasných opatření k posílení národního rozpočtového rámce přijatých do účinnosti vládních návrhů.

7.1.1 Prognózy a střednědobý rozpočtový rámec

K hodnocení pravděpodobnosti naplnění prognóz využívaných pro účely přípravy státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a zdravotních pojišťoven a jejich střednědobých výhledů bude zřízen nezávislý odborný Výbor pro rozpočtové prognózy. Před schválením a účinností právní úpravy rozpočtové odpovědnosti zastává od dubna tohoto roku úlohu Výboru existující expertní panel (tzv. „Kolokvium“) tvořený odborníky z národních institucí zabývajících se predikcemi vývoje národního hospodářství. Tito odborníci jsou Ministerstvem financí žádáni o kvalitativní zhodnocení charakteru jeho makroekonomických predikcí používaných pro rozpočtové účely. Hodnocení je následně zveřejněno v rozpočtových dokumentech. Výsledek tohoto hodnocení je obsažen v kapitole 4.3.

7.1.2 Nezávislá fiskální instituce

Jako nezávislý odborný orgán působící v oblasti fiskální a rozpočtové politiky bude zřízena Národní rozpočtová rada (dále jen „Rada“). Rada bude mj. provádět hodnocení plnění číselných fiskálních pravidel, o kterém bude ve své zprávě informovat veřejnost a Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR. Dále bude například zpracovávat zprávu o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Ke své činnosti si bude moci vyžádat informace a součinnost jednotlivých veřejných institucí. Rada bude mít tři členy volené Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, přičemž členství v Radě nebude slučitelné s žádnou funkcí v exekutivě či legislativě nebo mj. s členstvím v politické straně či hnutí. K zajištění úkolů spojených s odborným, organizačním,

administrativním, personálním a technickým zabezpečením činnosti Rady bude zřízena nová organizační složka státu – Úřad Rady. Výdaje na činnost Rady a Úřadu Rady budou hrazeny ze samostatné kapitoly státního rozpočtu.

7.1.3 Číselná fiskální pravidla

Návrh zavádí trojici číselných fiskálních pravidel. Jde o dvě tzv. operativní fiskální pravidla fungující permanentně a jedno pravidlo spojené s případným nárůstem poměru dluhu sektoru vládních institucí na HDP nad stanovenou hranici. Klíčovou úlohu bude v národním fiskálním rámci hrát výdajové pravidlo odvozující maximální objem výdajů sektoru vládních institucí zejména od strukturální části příjmů tohoto sektoru zvýšené o 1 % HDP (současný stanovený střednědobý rozpočtový cíl) – blíže viz Box 2. Od agregátní úrovně výdajů sektoru vládních institucí bude odvozován výdajový rámec sloužící jako východisko pro přípravu návrhů státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů. Pravidlo je doplněno o automatický korekční mechanismus reflektující zpětně hodnocený odklon skutečné úrovně výdajů od pravidlem definované. Dodržování pravidla bude sledovat nezávislá Rada, která bude zapojena i v metodické rovině. Pro jednotlivé územní samosprávné celky bude zavedeno pravidlo regulující tzv. omezitelnou úroveň využívání cizích zdrojů. Ta bude stanovena ve výši 60 % průměru příjmů územního samosprávného celku za předcházející čtyři roky. V případě překročení této úrovně bude zákonem stanovena minimální rychlost snižování dluhu. Nedojde-li k požadovanému snížení, bude územnímu samosprávnému celku zadržena část sdílených daňových příjmů ve výši neuskutečněného zákonem definovaného snížení. Ukáže-li se účinnost výše popsaných pravidel jako nedostatečná, což by se odrazilo v nárůstu poměru dluhu sektoru vládních institucí nad 55 % HDP po očištění o rezervu peněžních prostředků určenou na financování státního dluhu, budou aplikovány zákonem vymezené zpřísněné požadavky na hospodaření jednotlivých subjektů sektoru vládních institucí, jež by měly napomoci k opětovnému zajištění zdravých a udržitelných veřejných financí. Všechna pravidla jsou doprovázena přesně definovanými únikovými klauzulemi.

Box 2: Navrhovaná číselná fiskální pravidla

Celkové výdaje sektoru vládních institucí pro rok t+1 budou odvozovány následujícím způsobem:

$$\bar{G}_{t+1} \leq \sum_i E_t(R_{i,t+1}) \cdot E_t\left(\frac{Y_{t+1}^*}{Y_{t+1}}\right)^{\varepsilon_i} + E_t(OR_{t+1}) - k_{t+1} - E_t(M_{t+1}) + E_t(U_{t+1}) + 0,01 \cdot E_t(Y_{t+1}^N), \text{ kde}$$

$$E_t(R_{i,t+1}) \cdot E_t\left(\frac{Y_{t+1}^*}{Y_{t+1}}\right)^{\varepsilon_i} \text{ představuje příjmy citlivé na vývoj produkční mezery v roce t+1 tak, jak jsou predikovány v roce t.}$$

Y^* je potenciální produkt a ε_i zastupuje citlivost i-té kategorie příjmů na vývoj produkční mezery. $E_t(OR_{t+1})$ jsou příjmy necitlivé na vývoj produkční mezery očekávané v roce t+1. $E_t(Y_{t+1}^N)$ je v roce t očekávaný nominální hrubý domácí produkt pro rok t+1. M představuje jednorázová či přechodná opatření (v součtu za příjmovou a výdajovou stranu rozpočtu) a U jsou dodatečné výdaje umožněné únikovými doložkami. Konečně pak člen k v rovnici zastupuje v roce t+1 požadovanou korekci minulých chyb v predikci, tzv. nápravnou složku.

Dluhové pravidlo pro územní samosprávné celky

$$0,6 \geq \frac{D_{t-1}}{\left(\sum_{i=t-4}^{i=t-1} R_i\right)/4}, \text{ kde}$$

D_{t-1} představuje dluh obce či kraje k rozvahovému dni roku t-1 a $\left(\sum_{i=t-4}^{i=t-1} R_i\right)/4$ je průměr příjmů územního samosprávného celku za poslední 4 rozpočtové roky.

Dluhové pravidlo pro sektor vládních institucí

$$0,55 \geq \frac{\left(D_{t-1}^{VS} - R_{t-1}\right)}{Y_{t-1}^N}, \text{ kde}$$

D_{t-1} je hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí ve jmenovité hodnotě a R_{t-1} zastupuje rezervu peněžních prostředků při financování státního dluhu (vypůjčené prostředky, které doposud nebyly využity k financování).

7.1.4 Vládní finanční statistika a výkaznictví

Zákon o sběru vybraných údajů pro účely monitorování a řízení veřejných financí

Proces transpozice a implementace směrnice Rady č. 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských států mají v oblasti statistiky a komplexnosti těchto rozpočtových rámců završit dva nové právní předpisy, a to zákon o sběru vybraných údajů pro účely monitorování a řízení veřejných financí a jeho prováděcí vyhláška. Zároveň se napraví nynější nesystemovost v českém právním řádu tím, že část související právní úpravy se sem přesune z účetní legislativy. Po materiální stránce bude MF ČR získávat vybrané vstupní údaje na hotovostní bázi o hospodaření některých subjektů či účetních jednotek, které jsou v souladu s metodikou ESA 2010 zahrnuté do sektoru vládních institucí. Jedná se o velmi heterogenní skupinu adresátů, od nichž MF ČR dle platného právního řádu dosud žádná data nedostává, nebo jsou jejich data pro účely plnění závazků z členství v EU zcela nedostatečná. Žádána budou data související s příjmy, výdaji, vládními zárukami a projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru, přičemž pro potřeby MF ČR budou sloužit ke kompilaci a zveřejňování výstup-

ních fiskálních údajů za plného pokrytí sektoru vládních institucí podle sekundárního práva EU a také podle zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Vstupní data bude v rámci státní statistické služby využívat také ČSÚ. Jejich potenciálním uživatelem mohou být při své činnosti i ČNB či Nejvyšší kontrolní úřad. Vládní návrh zákona je aktuálně projednáván v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (sněmovní tisk č. 746) a měl by nabýt účinnosti 1. ledna 2017. Dosaďované fiskální a statistické údaje definované výše uvedenou směrnicí jsou včetně metodických popisů v české a anglické verzi prezentovány na internetových stránkách MF ČR (viz MF ČR, 2016c).

SDDS Plus

ČR se 4. dubna 2016 připojila k osmi vyspělým zemím, které splňují požadovaná kritéria nejvyššího standardu statistického výkaznictví Mezinárodního měnového fondu. Standard SDDS Plus (*Special Data Dissemination Standard Plus*) představuje transparentní ekonomická a finanční data s mezinárodní srovnatelností. Kompletní sada dat v rámci SDDS Plus je za ČR prezentována na internetových stránkách ČNB (viz ČNB, 2016b).

GFS 2014

V oblasti vládní finanční statistiky připravuje v současné době MF ČR přechod na aktualizovaný manuál Mezinárodního měnového fondu z roku 2014 (GFS 2014). Ten nahradí metodiku upravenou manuálem z roku 2001 (GFS 2001), v níž MF ČR zveřejňuje data za veřejné rozpočty ČR. Tímto krokem se v zásadě

nemění současné principy zachycení finančních i nefinančních operací, znamená však další přiblížení k Systému národních účtů z roku 2008, resp. metodice ESA 2010.

7.2 Posílení transparentnosti a efektivity veřejných financí

7.2.1 Zapojení dalších disponibilních peněžních prostředků institucí veřejného sektoru pod účty státní pokladny vedené ČNB

Na základě novelizace zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, podřídí Všeobecná zdravotní pojišťovna, ostatní zdravotní pojišťovny, svazy zdravotních pojišťoven a Správa železniční dopravní cesty své účty státní pokladně, a budou je tak vést pouze v ČNB. Územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti budou nově přijímat dotace a návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu, státních fondů či Národního fondu výhradně jen na účty podřízené státní pokladně. Příspěvkové organizace zřízené organizačními složkami státu budou muset převést všechny své vklady na účty podřízené státní pokladně do 9 měsíců od nabytí účinnosti novely. Cílem je racionalizace nakládání s peněžními prostředky státu vedoucí v dlouhodobém horizontu k rozpočtovým úsporám z úrokových nákladů na řízení státního dluhu a dalšímu zefektivnění emisní činnosti státu. Možnost volného použití prostředků vedených na vybraných účtech nebude touto novelou omezována.

7.2.2 Přístup k fakturám pro veřejnost

V roce 2015 zprovozněn portál „Otevřená data Ministerstva financí České republiky“ (MF ČR, 2015d), na kterém jsou v koncentrované podobě přehledně zveřejňovány číselné údaje ve strojově čitelném formátu, byl rozšířen o nová data z přezkumu hospodaření obcí. Nově také byla spuštěna aplikace „Supervizor – rozklíčovací výdaje MF“, která vizualizuje údaje z Přehledu

faktur MF ČR. Podle kategorií lze dohledat jednotlivé informace z faktur – částku, dodavatele, předmět faktury a další údaje.

7.2.3 Transparentní novela zákona o veřejném zdravotním pojištění

Záměrem vlády je rovněž zvyšovat ekonomickou stabilitu, efektivnost a transparentnost systému zdravotnictví. V roce 2015 byla schválena tzv. transparentní novela zákona o veřejném zdravotním pojištění (zákon č. 200/2015 Sb.), která vládu zavazuje k posílení státního dozoru nad finančními toky zdravotního pojištění a nad fungováním zdravotních pojišťoven, což mj. ukládá povinnost zveřejňovat smlouvy mezi poskytovateli zdravotních služeb a zdravotními pojišťovnami či upravuje poskytování dat zdravotních pojišťoven Ministerstvu zdravotnictví a Ministerstvu financí.

7.2.4 Účetní výkazy za Českou republiku

V roce 2016 budou poprvé sestaveny účetní výkazy za ČR. První sestavení se bude týkat omezeného rozsahu účetních jednotek (cca 7 tis.) za rok 2015. Konkrétně se bude jednat například o obce, kraje nebo organizační složky státu. V roce 2017 proběhne sestavení účetních výkazů za ČR za rok 2016 již v plném rozsahu účetních jednotek (cca 19 tis.), tj. včetně státních podniků, zdravotních pojišťoven, veřejných výzkumných institucí nebo významných obchodních korporací, ve kterých stát nebo územní samosprávný celek uplatňují vliv na řízení a ovládání.

Použitá literatura

- Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Společný dokument vlády ČR a ČNB, schválen vládou ČR dne 29. srpna 2007 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Aktualizovana-strategie-pristoupeni-Ceske-republiky-k-eurozone.pdf>.
- ČNB (2016a): Databáze časových řad ARAD. Praha, Česká národní banka, březen 2016 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.cnb.cz/cnb/stat.arady_pkg.strom_drill?p_strid=0&p_lang=cs>.
- ČNB (2016b): Standard distribuce speciálních dat – SDDS Plus. Praha, Česká národní banka, duben 2016 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.cnb.cz/cs/statistika/sdds_plus/index.html>.
- ČSÚ (2016a): Hrubý domácí produkt – časové řady ukazatelů čtvrtletních účtů. Praha, Český statistický úřad, 31. 3. 2016 [cit. 31. 3. 2016], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2016b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 21. 4. 2016 [cit. 21. 4. 2016], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- ČSÚ (2016c): Výběrové šetření pracovních sil. Praha, Český statistický úřad, 3. 2. 2016 [cit. 1. 4. 2016], <https://www.czso.cz/csu/czso/zam_cr>.
- ČSÚ (2016d): Výdaje vládních institucí podle funkcí (COFOG). Praha, Český statistický úřad, 31. 12. 2015 [cit. 1. 4. 2016], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.gov_c?mylang=CZ>.
- ECB (2009): ECB Monthly Bulletin. Frankfurt nad Mohanem, Evropská centrální banka, duben 2009 [cit. 1. 4. 2016], <<http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200904en.pdf>>.
- EFC (2012): Specifications on the Implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the Format and Content of Stability and Convergence Programmes. Brusel, EFC, 3. září 2012 [cit. 31. 3. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/code_of_conduct_en.pdf>.
- EIA (2016): Spot Prices for Crude Oil and Petroleum Products. Washington, DC, U.S. Energy Information Administration, 30. 3. 2016 [cit. 30. 3. 2016], <http://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_a.htm>.
- EK (2011): The 2012 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, 2011, European Economy No. 4 [cit. 1. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-4_en.pdf>.
- EK (2014): The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2014, European Economy No. 8 [cit. 1. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee8_en.pdf>.
- EK (2015): The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060). Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, květen 2015, European Economy No. 3 [cit. 1. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf>.
- EK (2016a): European Economic Forecast: Winter 2016. Brusel, Evropská komise, 4. 2. 2016 [cit. 1. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip020_en.pdf>.
- EK (2016b): Action Plan on VAT: Towards a single EU VAT area - Time to decide. Brusel, Evropská komise, 7. 4. 2016, [cit. 8. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/action_plan/com_2016_148_en.pdf>.
- EK (2016c): Fiscal Sustainability Report 2015. Brusel, Evropská komise, Institutional paper 018, leden 2016, [cit. 1. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip018_en.pdf>.
- EK (2016d): Annual Macro-economic Database (AMECO). Brusel, Evropská komise, únor 2016, [cit. 1. 4. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/SelectSerie.cfm>.
- Eurostat (2016): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, 31. 3. 2016 [cit. 31. 3. 2016], <<http://ec.europa.eu/eurostat>>.
- Havik K., Mc Morrow, K., Orlandi F., Planas, C., Raciborski, R., Röger, W., Rossi, A., Thum-Thysen, A., Vandermeulen, V. (2014): The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2014, Economic Papers 535.

- Lang, L., Mareš, J. (2015): Cyklické očistování salda vládního sektoru. Informační studie 1/2015. Praha, Ministerstvo financí ČR, srpen 2015 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2015-01_Cyklicke-ocistovani-salda-vladniho-sektoru.pdf>.
- MF ČR (2012): Konvergenční program ČR (aktualizace na léta 2012–2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2012 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Analyza_2012-04_Konvergenčni-program.pdf>.
- MF ČR (2013): Metodická příručka k Fiskálnímu výhledu ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, 2013, [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2013-Q4_Metodicka-priruccka-Fiskalni-vyhled-CR.pdf>.
- MF ČR (2014): Konvergenční program ČR (aktualizace na léta 2014–2017). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2014 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2014_Konvergenčni-program-2014.pdf>.
- MF ČR (2015a): Konvergenční program ČR (aktualizace na léta 2015–2018). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2015 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2015_Konvergenčni-program-2015.pdf>.
- MF ČR (2015b): Strategie financování a řízení státního dluhu na rok 2016. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2015 [cit. 2. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-dluh_2016_Strategie-financovani-a-rizeni-statniho-dluhu-CR-na-rok-2016.pdf>.
- MF ČR (2015c): Fiskální výhled ČR (listopad 2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2015 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2015-Q4_Fiskalni-vyhled-listopad-2015.pdf>.
- MF ČR (2015d): Otevřená data Ministerstva financí České republiky. Praha, Ministerstvo financí ČR, 2015 [cit. 1. 4. 2016], <<http://data.mfcr.cz>>.
- MF ČR (2016a): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2016 [cit. 8. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2016-Q2_Makroekonomicka-predikce-komplet-ke-stazeni.pdf>.
- MF ČR (2016b): Průzkum prognóz makroekonomického vývoje ČR (41. Kolokvium pro období 2016–2019). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2016 [cit. 15. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Proгноza_2016-04_41-Kolokvium-pruzkum-prognoz-makroekonomickeho-vyvoje-CR-2016-2019.pdf>.
- MF ČR (2016c): Rozpočtové rámce – Statistické informace. Praha, Ministerstvo financí ČR, únor 2016 [cit. 1. 4. 2016], <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rozpoctove-ramce-statisticke-informace>>.
- MF ČR, ČNB (2015): Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou – 2015. Praha, Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka, prosinec 2015 [cit. 1. 4. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Maastricht_2015-12-21_Vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konvergenčních-kriterii-a-stupne-ekonomicke-sladenosti-CR-s-eurozonou-2015.pdf>.
- MMF (2016): World Economic Outlook: Too Slow for Too Long. Washington, DC, Mezinárodní měnový fond, duben 2016 [cit. 15. 4. 2016], <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/pdf/text.pdf>>.
- Nařízení vlády č. 158/ 2015 Sb. o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát.
- Návrh zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě, návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě a návrh prováděcích právních předpisů k zákonu o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě.
- Programové prohlášení vlády České republiky. Praha, Úřad vlády ČR, 14. února 2014 [cit. 3. 4. 2016], <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni_unor_2014.pdf>.
- Předpis č. 135/2010 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2010 ve věci návrhu na zrušení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Předpis č. 312/2014 Sb., Vyhláška o podmínkách sestavení účetních výkazů za Českou republiku (konsolidační vyhláška státu).
- Rada EU (2015): Doporučení Rady ze dne 14. července 2015 k národnímu programu reforem České republiky na rok 2015 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2015. Rada EU, Brusel, 14. července 2015, Úřední věstník EU, 18. 8. 2015, částka C 272, s. 32 [cit. 1. 4. 2016], <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32015H0818\(10\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32015H0818(10))>.
- Směrnice Rady 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států.

Sněmovní tisk č. 508/0, vládní návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

Sněmovní tisk č. 579/0, vládní návrh zákona o dani z hazardních her.

Sněmovní tisk č. 689/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění zákona č. 87/2015 Sb.

Sněmovní tisk č. 725/0, Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

ÚV (2016): Národní program reforem České republiky 2016. Praha, Úřad vlády ČR, duben 2016.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 183/2014 Sb., novela zákona o důchodovém pojištění.

Zákon č. 256/2014 Sb., novela zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a novela dalších souvisejících zákonů.

Zákon č. 200/2015 Sb., novela zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, zákona o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, zákona o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách a novela zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění.

Zákon č. 391/2015 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 400/2015 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2016.

Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb.

Zákon č. 113/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o evidenci tržeb.

Usnesení vlády ČR ze dne 12. listopadu 2014 č. 924 k Informaci o plnění úkolu z programového prohlášení vlády v souvislosti se zavedením centrálního nákupu státu.

Usnesení vlády ČR ze dne 22. dubna 2015 č. 289 o seznamu komodit určených pro standardizaci a o pravidlech pro centrální nákup státu.

Usnesení vlády ČR ze dne 21. prosince 2015 č. 1067 k posílení jistoty a dlouhodobé stability systému výzkumu, vývoje a inovací po ukončení programovacího období Evropských strukturálních a investičních fondů a k přípravě návrhu rozpočtu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na léta 2017, střednědobého výhledu a dlouhodobého výhledu do roku 2021.

Usnesení vlády ČR ze dne 17. února 2016 č. 135 k Národní politice výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016 – 2020.

Usnesení vlády ČR ze dne 17. února 2016 č. 146 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Tabulková příloha

Tabulka P.1a: Ekonomický růst

(úroveň v mld. Kč, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p.b.)

	Kód ESA	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		úroveň	přírůstek				
Reálný HDP	B1*g	4440	4,2	2,5	2,6	2,4	2,4
Nominální HDP	B1*g	4472	5,0	3,5	4,0	4,1	4,2
Složky reálného HDP							
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	2128	2,8	3,1	2,7	2,4	2,3
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	851	2,8	2,1	1,6	1,4	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	1143	7,3	0,6	3,0	3,1	3,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	39	0,9	1,0	0,9	0,8	0,7
Vývoz zboží a služeb	P.6	3822	7,0	5,5	5,9	6,0	6,0
Dovoz zboží a služeb	P.7	3544	7,9	5,6	6,1	6,1	6,1
Příspěvky k růstu HDP							
Domácí poptávka (efektivní)		-	3,7	2,1	2,4	2,2	2,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	0,7	0,1	0,0	0,0	0,0
Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	-0,2	0,2	0,2	0,3	0,4

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2014. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádce 6 vyjadřuje podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Příspěvek změny stavu zásob a čisté pořízení cenností k růstu HDP je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2016a), MF ČR (2016a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1b: Cenový vývoj

(úroveň index 2010=100, přírůstky v %)

	2015	2015	2016	2017	2018	2019
	úroveň	přírůstek				
Deflátor HDP	105,9	0,7	1,0	1,3	1,6	1,8
Deflátor spotřeby domácností	105,5	0,1	0,5	1,4	1,8	1,9
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	108,0	0,3	0,6	1,5	1,8	1,9
Deflátor spotřeby vlády	104,2	1,2	1,2	2,0	1,0	1,1
Deflátor investic	103,9	0,9	0,9	1,3	1,5	1,7
Deflátor vývozu zboží a služeb	108,7	-1,1	-1,7	-0,6	0,0	0,2
Deflátor dovozu zboží a služeb	107,8	-1,5	-2,3	-0,6	-0,2	0,0

Zdroj: ČSÚ (2016a), Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce

(přírůstky v %)

	Kód ESA	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		úroveň	přírůstek				
Zaměstnanost (tis. osob)		5170	1,2	0,5	0,1	0,1	0,1
Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)		9,2	1,8	0,7	0,1	-0,2	-0,2
Míra nezaměstnanosti (%)		5,1	5,1	4,4	4,3	4,2	4,2
Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)		793	3,0	1,9	2,5	2,4	2,4
Hodinová produktivita práce (CZK/hod.)		441	2,3	1,7	2,5	2,7	2,7
Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	1787	4,4	4,5	4,6	4,6	4,6
Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		405	2,4	3,3	4,4	4,5	4,5

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice Výběrového šetření pracovních sil. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2014) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016c). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice*(v % HDP)*

	Kód ESA	2015	2016	2017	2018	2019
Čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům	B.9	1,1	-0,4	-0,3	0,0	0,3
Bilance zboží a služeb		6,4	6,8	6,7	6,9	7,2
Bilance primárních důchodů a transferů		-8,4	-8,5	-8,4	-8,4	-8,5
Bilance kapitálových transferů		3,1	1,3	1,4	1,5	1,6
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	B.9	1,5	0,2	0,2	0,5	0,7
Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí	B.9	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí jsou roky 2015–2016 notifikace, roky 2017–2019 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.2a: Vývoj hospodaření sektoru vládních institucí

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	Kód ESA	2015 úroveň	2015	2016	2017	2018	2019
			v % HDP				
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (B.9) podle subsektorů							
Vládní instituce	S.13	-19	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Ústřední vládní instituce	S.1311	-45	-1,0	-1,1	-0,8	-0,7	-0,5
Státní vládní instituce	S.1312	-	-	-	-	-	-
Místní vládní instituce	S.1313	25	0,5	0,4	0,2	0,2	0,0
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Vládní instituce (S.13)							
Celkové příjmy	TR	1886	42,2	40,6	40,7	40,5	40,2
Celkové výdaje	TE	1905	42,6	41,2	41,2	41,0	40,6
Saldo	B.9	-19	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Úroky placené	D.41	48	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Primární saldo		30	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5
Jednorázová a jiná přechodná opatření		-6	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Příjmové položky							
Daňové příjmy		887	19,8	19,8	19,9	19,8	19,7
Daně z výroby a z dovozu	D.2	558	12,5	12,4	12,4	12,3	12,1
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	329	7,4	7,3	7,5	7,6	7,6
Kapitálové daně	D.91	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příspěvky na sociální zabezpečení	D.61	663	14,8	14,9	15,1	15,2	15,2
Důchod z vlastnictví	D.4	37	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7
Ostatní		300	6,7	5,1	5,0	4,8	4,7
Celkové příjmy	TR	1886	42,2	40,6	40,7	40,5	40,2
p.m.: Daňová kvóta		1550	34,6	34,7	34,9	35,0	34,8
Výdajové položky							
Náhrady zaměstnancům a mezispotřeba	D.1+P.2	684	15,3	15,3	15,3	15,2	15,1
Náhrady zaměstnancům	D.1	398	8,9	8,9	9,0	9,0	8,9
Mezispotřeba	P.2	286	6,4	6,4	6,3	6,2	6,2
Sociální platby		712	15,9	15,8	15,7	15,6	15,5
z toho: Dávky v nezaměstnanosti ¹⁾		20	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Naturální sociální dávky poskytované tržními výrobci	D.632	144	3,2	3,2	3,3	3,3	3,3
Peněžitá sociální dávky	D.62	568	12,7	12,6	12,4	12,3	12,2
Úroky	D.41	48	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Dotace	D.3	102	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	232	5,2	4,0	4,0	4,1	4,1
Kapitálové transfery	D.9	32	0,7	0,7	0,8	0,8	0,6
Ostatní		95	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0
Celkové výdaje	TE	1905	42,6	41,2	41,2	41,0	40,6
p.m.: Výdaje vlády na konečnou spotřebu (nominální)	P.3	890	19,9	19,9	19,8	19,5	19,2

Pozn.: Rok 2015–2016 notifikace. Rok 2017–2019 výhled.

1) Výdaje na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti včetně plateb zdravotního pojištění státem za nezaměstnané.

Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.2b: Projekce za nezměněných politik

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	2015 úroveň	2015	2016	2017	2018	2019
		v % HDP				
Celkové příjmy bez vlivu diskrečních opatření	1886	42,2	40,5	40,5	40,2	39,7
Celkové výdaje bez vlivu diskrečních opatření	1905	42,6	41,2	40,8	40,2	39,5

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.2c: Položky určené k úpravě výdajového pravidla Paktu o stabilitě a růstu

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	2015	2015	2016	2017	2018	2019
	úroveň			v % HDP		
Výdaje na programy EU plně kryté příjmy z fondů EU	103	2,3	1,3	1,3	1,3	1,2
Běžné výdaje	14	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3
Investiční výdaje	90	2,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Výdaje na dávky v nezaměstnanosti dané vlivem hosp. cyklu	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dopad příjmových diskrečních opatření (meziroční změny)	-8	-0,2	0,5	0,4	0,2	0,0
Automatické zákonné zvýšení příjmů	-	-	-	-	-	-

Pozn.: Automatické zákonné zvýšení příjmů označuje takové navýšení příjmů, které bez vlivu diskrečního opatření vlády kompenzuje nárůst předem určených výdajových položek (např. automatické zvýšení sazeb příspěvků na sociální zabezpečení v případě, že výdaje na tyto dávky vzrostou).

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.3: Funkční členění výdajů sektoru vládních institucí

(v % HDP)

	Kód	2014	2019
Všeobecné veřejné služby	1	5,1	4,5
Obrana	2	0,7	0,8
Veřejný pořádek a bezpečnost	3	1,7	1,6
Ekonomické záležitosti	4	5,8	5,5
Ochrana životního prostředí	5	1,1	1,1
Bydlení a společenská infrastruktura	6	0,9	0,8
Zdraví	7	7,7	7,6
Rekreace, kultura a náboženství	8	1,2	0,9
Vzdělávání	9	5,3	5,2
Sociální věci	10	13,3	12,8
Výdaje celkem	TE	42,8	40,6

Pozn.: Rok 2019 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2016d), MF ČR (2016a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.4: Vývoj dluhu sektoru vládních institucí

(v % HDP, průměrná doba do splatnosti v letech, příspěvky v % dluhu)

	Kód ESA	2015	2016	2017	2018	2019
Hrubý dluh sektoru vládních institucí		41,1	41,1	40,7	40,2	39,3
Změna podílu hrubého dluhu		-1,6	0,0	-0,3	-0,5	-0,9
Příspěvky ke změně hrubého dluhu						
Primární saldo		0,7	0,4	0,5	0,5	0,5
Úroky	D.41	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Ostatní faktory působící na úroveň dluhu		0,0	0,8	0,7	0,6	0,3
Rozdíl mezi hotovostním a aktuálním přístupem		-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Čistá akumulace finančních aktiv		0,4	0,8	0,7	0,6	0,3
Privatizační příjmy		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Přecenění a ostatní faktory		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. Implicitní úroková míra z dluhu		2,6	2,5	2,5	2,5	2,5
Likvidní finanční aktiva		13,1	12,7	12,6	12,3	12,0
Čistý finanční dluh ¹⁾		27,9	28,4	28,1	27,9	27,3
Amortizace dluhu (existujících dluhopisů) ke konci předchozího roku ²⁾		3,0	4,0	4,7	4,9	4,1
Cizoměnová expozice státního dluhu ^{2) 3)}		4,1	4,1	4,1	3,9	3,9
Průměrná doba do splatnosti státního dluhu ²⁾		5,1	5,3	5,7	6,0	6,0

1) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi celkovým hrubým dluhem a likvidními finančními aktivy (měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě), účasti kótované na Burze cenných papírů).

2) Údaje se vztahují pouze ke státnímu dluhu. Státní dluh reprezentuje dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu.

3) Cizoměnová expozice státního dluhu je cizoměnový státní dluh, který je vystaven pohybu měnových kurzů po očištění o cizoměnovou expozici státních finančních aktiv.

Zdroj: ČSÚ (2016b). Údaje o státním dluhu MF ČR. Výpočty MF ČR.

Tabulka P.5: Cyklický vývoj*(růst v %, produkční mezera v % potenciálního produktu, příspěvky v p.b., ostatní v % HDP)*

	Kód ESA	2015	2016	2017	2018	2019
Růst HDP ve stálých cenách (%)		4,2	2,5	2,6	2,4	2,4
Saldo sektoru vládních institucí	B.9	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Úroky	D.41	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Jednorázová a jiná přechodná opatření		-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Růst potenciálního produktu (%)		1,8	2,1	2,1	2,3	2,3
příspěvek práce		0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,1
příspěvek kapitálu		0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
souhrnná produktivita výrobních faktorů		1,3	1,6	1,6	1,7	1,8
Produkční mezera		0,1	0,4	1,0	1,1	1,3
Cyklická složka salda		0,0	0,2	0,4	0,4	0,5
Cyklicky očištěné saldo		-0,4	-0,8	-0,9	-0,9	-1,0
Cyklicky očištěné primární saldo		0,6	0,3	0,1	0,1	0,0
Strukturální saldo		-0,3	-0,6	-1,0	-1,0	-1,0

*Pozn.: Rok 2015–2016 notifikace. Rok 2017–2019 výhled.**Zdroj: ČSÚ (2016b). Výpočty MF ČR.***Tabulka P.6: Odchytky od předchozí verze Konvergenčního programu ČR***(růst HDP v %, saldo a dluh sektoru vládních institucí v % HDP, rozdíly v p.b.)*

	Kód ESA	2015	2016	2017	2018	2019
Růst reálného HDP (%)						
Předchozí aktualizace		2,7	2,5	2,3	2,3	-
Současná aktualizace		4,2	2,5	2,6	2,4	2,4
Rozdíl		1,5	0,0	0,3	0,2	-
Saldo sektoru vládních institucí (% HDP)						
Předchozí aktualizace	B.9	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6	-
Současná aktualizace	B.9	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Rozdíl		1,4	0,6	0,3	0,1	-
Úroveň hrubého dluhu sektoru vládních institucí (% HDP)						
Předchozí aktualizace		40,9	40,9	40,7	40,2	-
Současná aktualizace		41,1	41,1	40,7	40,2	39,3
Rozdíl		0,1	0,2	0,0	0,0	-

Zdroj: MF ČR (2015a, 2016a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

(výdaje a příjmy v % HDP, růsty a míry v %)

	2013	2020	2030	2040	2050	2060
Celkové výdaje	41,9	40,6	41,2	41,5	42,9	43,8
z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře	18,9	19,4	20,1	20,3	21,5	22,0
Důchody	9,0	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	9,0	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7
Starobní a předčasné důchody	7,3	7,5	7,5	7,4	8,0	8,1
Ostatní důchody	1,7	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
Zaměstnanecké důchody	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravotní péče	5,7	5,9	6,2	6,5	6,6	6,7
Dlouhodobá péče	0,7	0,9	1,0	1,2	1,2	1,4
Vzdělání	3,4	3,6	3,9	3,7	4,0	4,1
z toho: Výdaje nezávislé na věkové struktuře	22,1	21,2	21,2	21,2	21,4	21,9
z toho: Dávky v nezaměstnanosti	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
z toho: Úroky	1,3	1,2	1,2	1,2	1,4	1,9
Celkové příjmy	40,8	39,9	39,9	39,9	39,9	39,9
z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9
z toho: Důchody z vlastnictví	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
z toho: Konsolidovaná aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Systémová penzijní reforma						
Příspěvky na soc. zabezp. do povinného soukromého pilíře	-	-	-	-	-	-
Výdaje na důchody vyplácené z povinného soukromého pilíře	-	-	-	-	-	-
Předpoklady						
Růst produktivity práce	0,9	1,8	1,9	1,8	1,7	1,5
Reálný růst HDP	-0,9	1,6	1,9	1,6	1,5	1,7
Míra participace mužů (ve věku 20-64)	86,1	87,6	86,8	86,1	87,8	88,7
Míra participace žen (ve věku 20-64)	69,5	72,2	72,4	71,9	74,8	76,0
Celková míra participace (ve věku 20-64)	77,9	80,0	79,7	79,2	81,4	82,5
Míra nezaměstnanosti	7,0	6,3	6,0	6,0	6,0	6,0
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	17,1	20,2	22,3	24,7	27,5	28,2

Zdroj: EK (2014, 2015). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.7a: Podmíněné závazky

(v % HDP)

	2015	2016
Záruky sektoru vládních institucí	3,9	3,6
z toho: Záruky za finanční sektor	3,6	3,3

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady

(úrokové sazby a růst v %)

	2015	2016	2017	2018	2019
Krátkodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
Dlouhodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	0,6	0,6	0,8	1,2	1,6
Nominální efektivní směnný kurz (2010=100)	92,5	93,7	94,6	97,1	99,2
Směnný kurz CZK/EUR (roční průměr)	27,3	27,0	26,9	26,2	25,6
Světový růst HDP vyjma EU	3,2	3,4	3,7	3,9	4,0
Růst HDP v EU28	1,9	1,7	1,9	2,0	2,0
Růst na hlavních zahraničních trzích	5,5	4,7	5,6	5,8	6,1
Růst světového objemu dovozu, vyjma EU	0,8	2,2	3,5	3,9	4,1
Cena ropy (Brent, USD/barel)	52,4	40,9	47,4	51,4	54,0

Zdroj: ČNB (2016a), EIA (2016), Eurostat (2016). Výpočty MF ČR.

Ministerstvo financí České republiky

Letenská 15

118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>

